

Nr 85

Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72; given Stockholms slott den 10 mars 1972.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

G. E. STRÄNG

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 10 mars 1972.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, NILSSON, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, FELDT.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter.

De anslag som 1971 års riksdag anvisat sedan riksstaten för budgetåret 1971/72 fastställts har uppförts på tilläggsstat I (prop. 1971: 139, 140, 145, 154 och 156, KU 1971: 73, FiU 1971: 54, rskr 1971: 361). Vidare har vid början av innevarande års riksdags vårsession begärts anslag på tilläggsstat II till nämnda riksstat (prop. 1972: 2).

Ytterligare anslagsframställningar på tilläggsstat under löpande budgetår har nu ansetts erforderliga. De bör föreläggas riksdagen i en gemensam proposition avseende utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72. Tidigare denna dag har dessutom frågan om kostnader för omläggning av trafikledarutbildningen redovisats i en särskild proposition.

De framställningar om anslag på tilläggsstat som Kungl. Maj:t be-

slutar om denna dag tas in i dagens statsrådsprotokoll över utrikesdepartements-, försvars-, social-, kommunikations-, finans-, utbildnings-, jordbruks-, handels-, inrikes- och industriärenden. Utdrag av dessa protokoll bör biläggas den gemensamma propositionen som *bilagor 1—11*. En sammanställning över de av Kungl. Maj:t i denna proposition begärda anslagen torde få bifogas statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 12*.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t i en gemensam proposition förelägger riksdagen de förslag om anslag på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 som framgår av nämnda utdrag av statsrådsprotokollet.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

UTRIKESDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 10 mars 1972.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, NILSSON, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, FELDT.

Ministern för utrikes ärendena anmäler ärende under utrikesdepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 och anför.

DRIFTBUDGETEN

TREDJE HUVUDTITELN

D. Information om Sverige i utlandet

[1] **D 1. Svenska institutet.** I riksstaten för innevarande budgetår har under denna rubrik anvisats ett reservationsanslag av 7 417 000 kr. *Svenska institutet* föreslår att på tilläggsstat för budgetåret 1971/72 anvisas 300 000 kr. för att täcka ökade lönekostnader. Utfallet av 1971 års lönerörelse för institutets personal medför en ökad lönekostnad med ifrågavarande belopp för budgetåren 1970/71 och 1971/72. I institutets budget för innevarande budgetår har kostnaderna för löner beräknats i 1970 års löneläge.

Departementschefen

Vid beräkningen av anslaget för Svenska institutet för innevarande budgetår kunde inte lönestegringarna förutses. Med hänsyn till de under år 1971 träffade löneöverenskommelserna behöver ytterligare medel anvisas till institutet. Det ökade medelsbehovet beräknar jag till 300 000 kr.

Jag hemställer att Kongl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Svenska institutet* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

FÖRSVARSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 10 mars 1972.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, NILSSON, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, FELDT.

T.f. chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Lidbom, anmäler de ärenden under försvarsdepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 och anför.

DRIFTBUDGETEN

FJÄRDE HUVUDTITELN

O. Diverse

[1] **O 7. Kostnader för svenska FN-styrkor m. m.** Medel för en svensk militär styrka i FN-tjänst anvisades första gången på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1956/57 (prop. 1956: 198, SU 1956: 179, rskr 1956: 359). Därefter har årligen ytterligare medel anvisats för svenska FN-styrkors verksamhet m. m. Fr. o. m. budgetåret 1965/66 anvisas medel för de årliga utgifterna inom Sverige för att rekrytera, utbilda och organisera den svenska beredskapsstyrkan m. m. under förslagsanslaget Beredskapsstyrka för FN-tjänst, medan utgifter för FN-styrkornas verksamhet utom Sverige — fr. o. m. den 1 juli 1967 även för observatörer i FN-tjänst — samt för viss personal vid Sveriges ständiga representation i FN betalas från reservationsanslaget Kostnader för svenska FN-styrkor m. m. Sammanlagt har för svenska FN-styrkors verksamhet anvisats 450 365 000 kr. på tilläggsstat, varav 9,8 milj. kr. under innevarande budgetår för verksamheten under tiden den 15 juni—den 15 december 1971 (prop. 1971: 145 bil. 2, FöU 1971: 23, rskr 1971: 345). Vid ingången av januari 1972 fanns en brist under anslaget på ca 453 000 kr.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 17 december 1971 har tiden för den

svenska FN-insatsen på Cypern förlängts längst t. o. m. den 15 juni 1972. Utgifterna för tiden den 15 december 1971—den 15 juni 1972 kan beräknas till 1,6 milj. kr. för månad eller sammanlagt 9,6 milj. kr. Härutöver bör 1 milj. kr. beräknas som allmän medelsreserv med hänsyn till eftersläpande sjukvårdskostnader för tidigare kontingenter samt vissa utgifter som kan bli nödvändiga vid en avveckling av kontingenten på Cypern.

Antalet observatörer i FN-tjänst uppgick i januari 1972 till 38. Medelsbehovet för dessa kan beräknas till 250 000 kr. för månad eller för januari—juni 1972 sammanlagt 1,5 milj. kr.

Behovet av ytterligare medel för FN-styrkan på Cypern och för observatörer uppgår alltså till (9 600 000 + 1 000 000 + 1 500 000 + 453 000) 12 553 000 kr., avrundat 12,5 milj. kr.

Med hänsyn till att många osäkra faktorer ligger i anslagsberäkningen kan det bli nödvändigt att även i fortsättningen förskottsvis bestrida utgifter för ifrågavarande ändamål från anslaget till oförutsedda utgifter. Dessa utgifter bör slutligt belasta anslaget Kostnader för svenska FN-styrkor m. m. Frågan om deras täckning bör få tas upp framdeles.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för svenska FN-styrkor m. m.* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 12 500 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

SOCIALDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 10 mars 1972.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, NILSSON, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, FELDT.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Aspling, och statsrådet Odhnoff anmäler de ärenden under socialdepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72. Departementschefen anmäler därvid frågorna under punkterna 1 och 3—7 och statsrådet Odhnoff frågan under punkten 2. Föredragandena anför.

DRIFTBUDGETEN

FEMTE HUVUDTITELN

A. Socialdepartementet m. m.

[1] A 2. **Kommittéer m. m.** På riksstaten för budgetåret 1971/72 har under denna rubrik anvisats ett reservationsanslag av 6,3 milj. kr. Behållningen på anslaget vid ingången av budgetåret 1971/72 uppgick till ca 760 000 kr. Den utredningsverksamhet som bekostas från detta anslag har under budgetåret blivit mera omfattande och kostnadskrävande än vad som förutsågs vid anslagsberäkningen. Under tiden t. o. m. januari 1972 har av anslaget förbrukats närmare 4,2 milj. kr. Det återstående beloppet, ca 2,9 milj. kr., beräknas inte täcka kostnaderna under resten av budgetåret för den utredningsverksamhet som pågår inom socialdepartementets verksamhetsområde. Jag räknar med ett ytterligare medelsbehov av 1,2 milj. kr. under anslaget för innevarande budgetår.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 200 000 kr.

D. Sociala serviceåtgärder

[2] **D 2. Bidrag till anordnande av barnstugor.** Till detta ändamål har för budgetåret 1971/72 anvisats ett reservationsanslag av 65 milj. kr. På anslaget fanns vid ingången av budgetåret en reservation av ca 14 000 kr.

Medelsberäkningen under anslaget för innevarande budgetår gjordes med utgångspunkt i uppgifter från kommunerna under hösten 1970 om den beräknade igångsättningen av nybyggnader för barnstugor under budgetåret 1971/72. På grundval av dessa uppgifter beräknade jag att ca 12 000 platser i daghem och fritidshem skulle komma att påbörjas. Socialstyrelsen har i särskild framställning redovisat en igångsättning av 8 300 statsbidragsberättigade barnstugeplatser under tiden den 1 juli 1971—den 30 januari 1972. Styrelsen beräknar på grundval härav att ca 14 000 platser kommer att påbörjas under innevarande budgetår. Jag förordar därför att medelsanvisningen ökas från 65 milj. kr. till 75 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av barnstugor* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.

E. Myndigheter inom hälso- och sjukvård, socialvård m. m.

[3] **E 14. Statens bakteriologiska laboratorium: Utrustning.** Till detta ändamål har för budgetåret 1971/72 anvisats ett reservationsanslag av 1,4 milj. kr.

Statens bakteriologiska laboratorium (SBL)

Kungl. Maj:t har den 27 maj 1971 ställt medel till byggnadsstyrelsens förfogande för uppförande av en destruktionsanläggning. I den angivna kostnadsramen om 3 890 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1970 ingår inte utrustning för anläggningen. SBL beräknar behoven härför till sammanlagt 503 000 kr. enligt följande sammanställning

Avfallsvagnar	67 000
Vagnspoltunnel	251 000
Lastflak	60 000
Bygelvagn—dragvagn	42 000
Vågutrustning	53 000
Oförutsett	30 000
Summa	503 000 kr.

Departementschefen

Den 5 juni 1970 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att bygga ifrågasvarande destruktionsanläggning. I investeringsplanen för nästa budgetår har kostnadsramen för anläggningen angivits till 4 235 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1971. I detta belopp ingår inte kostna-

derna för erforderlig utrustning. Byggnadsarbetena beräknas bli påbörjade i april 1972 och anläggningen beräknas nu stå färdig redan i februari 1973. Då vagnspoltunneln bör installeras i samband med byggnadsarbetena behöver medel för denna utrustningsdel anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår. Medelsbehovet härför uppgår till i runt tal 250 000 kr. Kostnaderna för övrig utrustning kan bestridas från laboratoriets utrustningsanslag för budgetåret 1972/73.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens bakteriologiska laboratorium: Utrustning* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kr.

K. Viss rehabiliteringsverksamhet

[4] **K 3. Bidrag till handikappinstitutet.** På riksstaten för budgetåret 1971/72 har under denna rubrik anvisats ett anslag av 4,4 milj. kr. Beräkningen av handikappinstitutets statsbidragsbehov har gjorts med utgångspunkt i 1970 års löneläge. Löneomräkningen till 1971/72 års löner utgör ca 350 000 kr. och jag förordar att medelsanvisningen ökas med detta belopp för innevarande budgetår.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till handikappinstitutet* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 350 000 kr.

[5] **K 12. Bidrag till De blindas förening.** Till detta ändamål har för budgetåret 1971/72 anvisats ett anslag av 2,5 milj. kr. Av detta belopp har 1 255 000 kr beräknats för avlöningar och omkostnader för den av De blindas förenings försäljningsaktiebolag bedrivna depåverksamheten för försäljning av arbetsmaterial till blinda hantverkare samt försäljning av deras hantverksprodukter. Beräkningen har gjorts med hänsyn till löne- och prisförhållanden år 1970. På grund av höjda löner och ökade omkostnader, bl. a. för frakter, bör ytterligare 130 000 kr. anvisas för depåverksamheten under budgetåret 1971/72.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till De blindas förening* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 130 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

II. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

[6] **9 a. Uppförande av ett personalbostadshus för karolinska sjukhuset.** Något anslag för detta ändamål finns inte uppfört i riksstaten för innevarande budgetår. Till ändamålet har emellertid för budgetåret 1969/70 anvisats ett investeringsanslag av 11 milj. kr.

Kungl. Maj:t har uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra nybyggnad för personalbostäder för karolinska sjukhuset. Bostäderna, som omfattar 180 enkelrum och 29 dubletter, avses placeras nära förutvarande statens sjuksköterskeskola i Stockholm. De beräknas stå färdiga vid ingången av år 1973. I prop. 1972: 1 (bil. 7 s. 215) läggs en investeringsplan fram, som upptar en kostnadsram för byggnadsföretaget av 14 milj. kr. i prisläget den 1 april 1971. För budgetåret 1972/73 föreslås anvisande av ett formellt belopp av 1 000 kr. till ändamålet.

Byggnadsstyrelsen anför, att numera gällande betalningsplan för byggnadsföretaget innebär en medelsförbrukning av sammanlagt 13 166 000 kr. t. o. m. budgetåret 1972/73. För att styrelsen, som upphandlat byggnadsföretaget på s. k. totalentreprenad, skall kunna fullgöra sina betalningsåtaganden måste 2 165 000 kr. anvisas redan under budgetåret 1971/72.

Jag godtar byggnadsstyrelsens förslag och hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Uppförande av ett personalbostadshus för karolinska sjukhuset* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 2 165 000 kr.

[7] **11. Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde.** Under denna anslagsrubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 10 480 000 kr.

Byggnadsstyrelsen har, efter en inventering av de olika avloppsreningsanläggningar som styrelsen förvaltar, funnit att omfattande förbättringsåtgärder behöver vidtas under de närmaste åren. Styrelsen har därför föreslagit att vissa angelägna arbeten för att förbättra reningsanläggningarna vid bl. a. vissa ungdomsvårdsskolor och vårdanstalter för alkoholmissbrukare snarast kommer till stånd och att medel härför anvisas på tilläggsstat till riksstaten för innevarande och nästa budgetår. De sammanlagda kostnaderna för de av byggnadsstyrelsen aktualiserade åtgärderna uppskattas till ca 5,2 milj. kr. Jag delar byggnadsstyrelsens uppfattning att en upprustning av avloppsanläggningar är angelägen av sanitära skäl och från naturvårdssynpunkt. Jag förordar därför i detta sammanhang — efter samråd med statsrådet Odhnoff — att en kostnadsram av 580 000 kr. i prisläget den 1 april 1971 tas upp i investeringsplanen för vatten- och avloppsanläggningar vid Bärby och Långnäs yrkesskolor samt avgift för anslutning av vårdanstalten Gudhem till det kommunala vattennätet.

Jag förordar att de utgifter som hänger samman med här behandlade byggnadsobjekt får bestridas av tillgängliga medel under förevarande anslag.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att godkänna vad jag förordat angående bestridande av utgifter för vissa byggnadsarbeten inom socialdepartementets verksamhetsområde.

Vad föredragandena sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 10 mars 1972.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, NILSSON, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, FELDT.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Norling, anmäler ärende under kommunikationsdepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 och anför.

KAPITALBUDGETEN

IX. DIVERSE KAPITALFONDER

Sjöfartsverkets fond

[1] 3. **Sjöfartsmateriel m. m.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 12,2 milj. kr.

I anslutning till de överväganden, som föregick beslutet om lokalisering av ett industriområde och anläggandet av en hamn vid Brofjorden, utarbetade sjöfartsverket en preliminär plan över de säkerhetsanordningar, som kunde anses erforderliga för att möjliggöra riskfria inseglingsförhållanden i de aktuella farvattnen vid Brofjorden.

Planen har nu antagit en mer definitiv utformning och vissa fyrbyggnadsarbeten har igångsatts under innevarande budgetår för att möjliggöra att farleden tas i bruk vid avsedd tidpunkt. Med anledning härav erfordras ytterligare investeringsmedel under sjöfartsverkets fond för innevarande budgetår.

Säkerhetsanordningarna omfattar två bottenfasta fyrar, utmärkning av enslinjer samt ett system av bojar och prickar. De bottenfasta fyrarna skall placeras vid Brandskärsflak och Dynabrott och har kostnadsberäknats till 3,4 resp. 3 milj. kr. Den sammanlagda kostnaden för hela

säkerhetssystemet har beräknats till 9,1 milj. kr. och fördelas under budgetåren 1971/72—1973/74 med 3,1, 3,1 resp. 2,9 milj. kr.

Med beaktande av hittillsvarande principer för finansieringen av säkerhetsanordningar i vissa farleder har Kungl. Maj:t tidigare denna dag beslutat att ifrågavarande kostnader skall bäras av staten.

Av vad jag tidigare anfört framgår att det för innevarande budgetår erfordras 3,1 milj. kr. Ett lika stort belopp torde senare få anvisas på tilläggsstat för budgetåret 1972/73. De resterande 2,9 milj. kr. för budgetåret 1973/74 torde kunna anvisas vid den ordinarie budgetbehandlingen för detta år.

De av sjöfartsverket i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen utförda investeringarna i sysselsättningsfrämjande syfte beräknas under innevarande budgetår uppgå till sammanlagt 5,5 milj. kr. Av beloppet avser 3,3 milj. kr. investeringar i fyrar och 2,2 milj. kr. investeringar i lots- och sjömättningsbåtar samt diverse utrustning. I enlighet med de riktlinjer för finansieringen av ifrågavarande art av investeringar, för vilka chefen för finansdepartementet redogjort i prop. 1969: 1 (bil. 19), bör medel härför beräknas under sjöfartsverkets fond.

Med hänsyn till att behållningen på anslaget utgör 200 000 kr. uppgår behovet av ytterligare medel för ifrågavarande ändamål till (3,1 + 5,5 — 0,2) 8,4 milj. kr.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sjöfartsmateriel m. m.* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 8 400 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 10 mars 1972.

Närvarande: statsminister PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, NILSSON, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, FELDT.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler ärende under finansdepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 och anför.

KAPITALBUDGETEN

VII. FONDEN FÖR FÖRLAG TILL STATSVERKET

[1] **1. Vissa projekteringskostnader.** Under denna rubrik har på riksstaten för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 35 milj. kr.

Anslaget disponeras efter Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall för sådana projekteringsarbeten som skall göras innan slutlig ställning tas till vissa byggnadsobjekt. Utbetalningarna från anslaget bestäms således av omfattningen av de projekteringsuppdrag som Kungl. Maj:t lämnar, varför anslagsberäkningen är överslagsmässig. För innevarande budgetår har det visat sig att det beräknade anslagsbeloppet är otillräckligt. En stor del av den oförutsedda projekteringsverksamheten utgörs av projektering för omlokalisering av statlig verksamhet (jfr. prop. 1972: 1 bil. 9 s. 84). För denna projektering beräknar byggnadsstyrelsen att ca 11 milj. kr. erfordras för innevarande budgetår samt ca 30 milj. kr. för nästa budgetår. Med hänsyn även till behovet av projekteringsmedel i övrigt förordar jag att 40 milj. kr. anvisas på tilläggsstat till anslaget för budgetåret 1971/72.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa projekteringskostnader* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 40 000 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över utbildningsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 10 mars 1972.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, NILSSON, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, FELDT.

Statsråden Moberg och Nilsson anmäler de ärenden under utbildningsdepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72. Statsrådet Moberg anmäler därvid frågorna under punkterna 1 och 4—9 och statsrådet Nilsson frågorna under punkterna 2 och 3. Föredragandena anför.

DRIFTBUDGETEN

ATTONDE HUVUDDITTELN

A. Utbildningsdepartementet m. m.

[1] A 2. **Kommittéer m. m.** På riksstaten för innevarande år har under denna anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag om 13,2 milj. kr. Vid ingången av budgetåret fanns på anslaget en reservation av 2 289 857 kr.

Under tiden den 1 juli 1971—8 februari 1972 uppgick belastningen till 9 901 423 kr. Det belopp om 5 738 243 kr. som återstår av anslaget för innevarande år kommer inte att förslå att täcka kostnaderna för de utredningar som f. n. pågår. Belastningen, som i betydande grad påverkas av att arvoden och ersättningar utgår med högre belopp sedan den 1 juli 1971 samt av att ett flertal kommittéer intensifierat sin verksamhet, kan för tiden februari—juni 1972 beräknas till ca 1 750 000 kr. per månad. Således föreligger ett medelsbehov av ytterligare 3 milj. kr.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

C. Kyrkliga ändamål

[2] **Rörlig kredit till stiftsnämnderna för den kyrkliga skogsförvaltningen.** Stiftsnämnderna övertog den 1 januari 1972 från pastoraten förvaltningen av de skogar som tillhör de s. k. löneboställena. I syfte att tillgodose stiftsnämndernas behov av rörelsekapital i främst denna verksamhet medgav riksdagen i samband med behandling av frågor om utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår, att en rörlig kredit hos riksgäldskontoret om 8 milj. kr. ställdes till stiftsnämndernas förfogande för den kyrkliga skogsförvaltningen (prop. 1971: 145, KrU 1971: 30, rskr 1971: 315). Denna kredit skulle också få utnyttjas vid stiftsnämndernas förvaltning av de s. k. prästlönefondsfastigheterna och för betalning av vissa före det senaste årsskiftet uppkomna kostnader för förberedelser för förvaltningen av boställsskogarna. Sedan erfarenhet nu vunnits av utnyttjandet under de första månaderna har det visat sig att behov föreligger av en avsevärd förstärkning av den rörliga krediten. Med hänsyn härtill förordar jag, efter samråd med chefen för finansdepartementet, att den rörliga krediten ökas med 7 milj. kr.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att medge att stiftsnämnderna får disponera en från 8 000 000 till 15 000 000 kr. ökad rörlig kredit hos riksgäldskontoret.

[3] **C 7. Bidrag till restaurering av äldre domkyrkor.** Under denna rubrik har riksdagen för budgetåren 1970/71 och 1971/72 anvisat reservationsanslag på 1,5 resp. 1,3 milj. kr., båda avsedda för inre restaurering av Uppsala domkyrka. I sitt av 1970 års riksdag godkända utlåtande i ämnet framhöll statsutskottet bl. a. önskvärldheten av att åtgärder vidtas så att de provisoriska skyddsåtgärderna vid domkyrkans huvudingång kan slopas (SU 1970: 195, rskr 1970: 381). Kungl. Maj:t meddelade i beslut den 29 januari 1971 närmare bestämmelser om restaureringen. Enligt dessa skulle den kommitté som genom beslutet utsetts att leda arbetena med domkyrkans inre restaurering också avge förslag till de skyddsarbeten eller andra åtgärder som är nödvändiga för det fortlöpande underhållet av domkyrkans yttre. Kommittén skulle vidare i samråd med byggnadsstyrelsen undersöka möjligheterna av och beräkna kostnaderna för sådana åtgärder som krävs för att de av statsutskottet påtalade provisoriska skyddsåtgärderna vid kyrkans huvudingång skall kunna slopas.

Uppsala domkyrkas restaureringskommitté

Enligt utredning som kommittén med anledning av nämnda bestämmelser har verkställt behövs ca 7 milj. kr. för att bekosta istandsättningsåtgärder beträffande domkyrkans yttre. Av detta belopp har ar-

betsmarknadsstyrelsen ställt 2,2 milj. kr. till förfogande för vissa utvändiga reparationer, vilka utförs som beredskapsarbete under innevarande budgetår. För dessa medel avser kommittén att fullgöra planerade arbeten på norra tornkroppen upp till tornspirans underkant. Under nästa budgetår avser kommittén att byta ut den skadade plåten på norra torntaket mot ny kopparplåt och utföra andra därmed sammanhängande arbeten. Kostnaderna för dessa åtgärder, vilka bedöms kunna företas under tiden augusti 1972—februari 1973, har beräknats till 1 040 000 kr. Däri ingår kostnaden för ställningsmaterial för norra torntaket. Under resten av budgetåret 1972/73 sker rivning av ställningen vid norra tornet och uppbyggnad av ställningen vid västfasaden och runt södra tornkroppen samt runt södra torntaket. Huvuddelen av arbetena på västfasaden förutsätts bli färdig under sistnämnda budgetår. Dessa arbeten har beräknats kosta 735 000 kr. Totala medelsbehovet för nästa budgetår uppskattar kommittén till 1 775 000 kr. Återstående arbeten, som omfattar reparationer på södra tornet, takryttaren och kyrktaket i övrigt, förutsätts i huvudsak bli utförda under budgetåret 1973/74. Kostnaderna härför har beräknats till 2,7 milj. kr. Det är enligt kommittén av synnerlig vikt med hänsyn till den allmänna säkerheten att skyddsarbetena på domkyrkan får fortsätta utan något upphåll efter innevarande budgetårs utgång. Kostnaderna för de utredningsarbeten som utförts rörande utvändiga skyddsarbeten — tekniska undersökningar, kostnadsberäkningar m. m. — betalas inte med medel avsedda för beredskapsarbeten. Dessa kostnader uppgår till ca 35 000 kr. Vidare uppger kommittén, att den funnit nödvändigt att under augusti 1971 påbörja skyddsarbeten vid norra portalen, vilka beräknas kosta 230 000 kr. Kommittén anholder under hänvisning till det sagda, att för nästa budgetår anvisas ett reservationsanslag av (1 775 000 + 35 000 + 230 000 =) 2 040 000 kr.

Föredraganden

Frågan om restaurering av Uppsala domkyrka har varit aktuell sedan mitten av 1930-talet. Beträffande restaureringen av kyrkans inre fattades beslut år 1970 (prop. 1970: 36, SU 1970: 195, rskr 1970: 381). Som framgår av restaureringskommitténs utredning befinner sig kyrkans yttre delvis i mindre gott skick. Behovet av upprustning är trängande. Avsikten med de arbeten som nu påbörjats är att sätta kyrkan i gott stånd, inte att ge exteriören en ny utformning. Det är, inte minst av kostnadsskäl, angeläget att dessa arbeten får utan avbrott fortsättas och slutföras i planerad omfattning.

Större delen av de utvändiga arbeten på domkyrkan som enligt kommitténs renoveringsplan skall utföras under innevarande budgetår anordnas som beredskapsarbeten och finansieras alltså med medel som arbetsmarknadsstyrelsen ställer till kommitténs förfogande. Arbets-

marknadsstyrelsens åtagande för denna etapp har emellertid begränsats till 2,2 milj. kr. Jag förordar att vissa ytterligare kostnader för denna etapp, vilka kommittén har beräknat till (35 000 + 230 000 =) 265 000 kr., täcks genom anslag på tilläggsstat III till riksstaten för detta budgetår. Under anslaget bör även beräknas ett belopp av 1 040 000 kr., som enligt kommittén behövs för att arbetet på norra tornspiran skall kunna utföras i omedelbar anslutning till det övriga arbetet på norra tornet, dvs. medan ställningarna där är resta. Eftersom det är fråga om reservationsanslag kan medlen disponeras även efter budgetårets utgång. Jag är inte beredd att nu ta ställning till frågan om finansieringen av eventuella återstående reparationsarbeten. Det torde vara rimligt att den kyrkliga samfälligheten i Uppsala bidrar till att finansiera de utvändiga reparationsarbetena. Den slutliga kostnadsfördelningen mellan staten och samfälligheten får avgöras efter överläggningar mellan parterna.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till restaurering av äldre domkyrkor* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 305 000 kr.

D. Skolväsendet

[4] **D 36. Bidrag till byggnadsarbeten för skogsbrukets yrkesutbildning.** I riksstaten för innevarande budgetår har under denna rubrik uppförts ett reservationsanslag av 1,6 milj. kr.

Genom beslut den 23 april 1971 har Kungl. Maj:t meddelat provisoriska bestämmelser om statsbidrag till skogsbrukets yrkesutbildning för budgetåret 1971/72. Enligt dessa utgår statsbidrag till bl. a. anskaffande av första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel samt till förhyrande av sådana större och dyrbara maskiner inom skogsbruket som behövs för undervisningsändamål. I första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel inbegrips laboratorietrustning och elevbibliotek samt anskaffning som föranleds av att undervisningen i kurs omläggs eller utvidgas. Statsbidrag får utgå med tre fjärdedelar av bidragsunderlaget beträffande såväl anskaffande av första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel som förhyrning av större och dyrbara maskiner. Statsbidrag som utgår från nyssnämnda anslag prövas och utbetalas av skolöverstyrelsen.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 10 februari 1972 hemställt att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till anslaget *Bidrag till byggnadsarbeten för skogsbrukets yrkesutbildning* anvisa ett tilläggsanslag om 3 300 000 kr. för första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel samt för förhyrande av större och dyrbara maskiner. Överstyrelsen anför i huvudsak följande. Anslagsbehovet har beräknats på grundval av

att statsbidragsunderlaget för första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel för skogsbrukslinje i gymnasieskolan har fastställts till högst 509 000 kr. samt att statsbidragsunderlaget för förhyrande av större och dyrbara maskiner har fastställts till 80 000 kr. per maskinteknisk kurs om 20 veckor. Värdet av befintlig materiel vid i detta sammanhang aktuella skolor har uppskattats till ca 1,5 milj. kr. Mot denna bakgrund beräknar överstyrelsen att bidragsunderlaget för anskaffande av första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel för budgetåret 1971/72 uppgår till totalt 4 450 000 kr. och att bidragsunderlaget för förhyrande av större och dyrbara maskiner uppgår till totalt 1 280 000 kr. Eftersom statsbidrag utgår med tre fjärdedelar av bidragsunderlaget uppgår medelsbehovet för statsbidrag till nämnda ändamål för budgetåret 1971/72 till 4,3 milj. kr. Under anslaget Bidrag till byggnadsarbeten för skogsbrukets yrkesutbildning har anvisats 1 milj. kr. för undervisningsmateriel innevarande budgetår. Behovet av tilläggsanslag för innevarande budgetår uppgår således enligt överstyrelsen till 3,3 milj. kr.

Föredraganden

Vid överläggningar med Svenska landstingsförbundet angående skogsbruksutbildningen har framkommit att ytterligare medel för utrustning av skolorna på detta område behövs. Enligt min mening bör statsbidrag härför utgå. Med hänsyn härtill förordar jag, att medel nu anvisas på tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår för dels första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel, dels förhyrande av större och dyrbara maskiner. Enligt min mening bör emellertid de av överstyrelsen begärda tilläggsanslagen fördelas under en något längre tidsperiod än den av överstyrelsen föreslagna. För min del beräknar jag med hänsyn också till den reservation som fanns på anslaget vid utgången av budgetåret 1970/71 att ett tilläggsanslag på 1,7 milj. kr. bör räcka under innevarande budgetår.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till byggnadsarbeten för skogsbrukets yrkesutbildning* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 700 000 kr.

E. Högre utbildning och forskning

[5] **E 23. Tekniska fakulteterna m. m.: Chalmers tekniska högskola.** I riksstaten för innevarande budgetår har under denna rubrik uppförts ett reservationsanslag av 61 913 000 kr. Från detta reservationsanslag skall bestridas bl. a. lönekostnader vid Chalmers tekniska högskola.

Med skrivelse den 6 december 1971 har universitetskanslersämbetet överlämnat en ansökning från Chalmers tekniska högskola om bl. a. an-

slag för täckande av ökade lönekostnader under budgetåret 1971/72 till följd av träffade löneavtal. Kungl. Maj:t har den 11 februari 1972 från det i riksstaten för innevarande budgetår under sjunde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m. anvisat högst 4 431 400 kr. för bestridande av vissa kostnader för ökade löner m. m. vid Chalmers tekniska högskola budgetåret 1971/72. Sistnämnda anslag kan tas i anspråk endast för lönehöjningar m. m. som hänför sig till avtal som riksdagens löne delegation eller Kungl. Maj:t har godkänt (prop. 1971: 111, InU 1971: 17, rskr 1971: 220). Mellan statens avtalsverk och Statsanställdas förbund har den 16 juni och den 15 december 1971 träffats överenskommelser om ändringar i det s. k. prisavtalet och tidavtalet för städningpersonal. Medel för täckande av merkostnader som följer av sistnämnda avtal kan till följd av anslagets ändamålsbestämning inte utgå från förslagsanslaget till täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m. och bör därför anvisas på tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Merkostnaden har av Chalmers tekniska högskola beräknats till 1 032 000 kr.

Vidare har universitetskanslersämbetet i skrivelse den 10 december 1971 hemställt att 600 000 kr. ställs till förfogande för Chalmers tekniska högskola för bestridande av vikariatsersättningar under innevarande budgetår. I årets statsverksproposition (prop. 1972: 1 bil. 10 s. 342) har jag under anslaget E 24. Tekniska fakulteterna m. m.: Chalmers tekniska högskola beräknat medel (500 000 kr.) för vikariatsersättningar under budgetåret 1972/73. Motsvarande medelsbehov föreligger för innevarande budgetår.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Tekniska fakulteterna m. m.: Chalmers tekniska högskola* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 532 000 kr.

[6] E 26. Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor.

I skrivelser den 15 november 1971 och den 11 februari 1972 har universitetskanslersämbetet med tillstyrkan överlämnat framställningar från universitetet i Stockholm om överskridande av de av Kungl. Maj:t i regleringsbrev fastställda lönekostnaderna för förvaltningen vid universitetet med ca 319 000 kr. i 1970 års löneläge, exkl. lönekostnadspålägg, för budgetåret 1970/71 och med högst 508 000 kr. i 1971/72 års löneläge, inkl. lönekostnadspålägg, för budgetåret 1971/72. Överskridandena föranleds av ökade kostnader med anledning av att delar av universitetet flyttats till nya byggnader i Frescati. Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att bifalla framställningarna. Ett bifall medför att anslaget till förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor för bl. a. innevarande budgetår kommer att belastas med högre

belopp än som ursprungligen beräknats. Riksdagen bör underrättas om detta.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t bereder riksdagen tillfälle att taga del av vad jag har anfört om disposition av anslaget Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor.

[7] **E 65. Inredning och utrustning av lokaler vid universiteten m. m.** I riksstaten för innevarande budgetår är förevarande reservationsanslag uppfört med ett belopp av 63 milj. kr. Av beloppet disponerar byggnadsstyrelsen och tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté 15,5 milj. kr. enligt en särskild inredningsplan och utrustningsnämnden för universitet och högskolor 47 milj. kr. enligt en särskild utrustningsplan.

Vid min anmälan i prop. 1972: 28 av frågan om anslag för budgetåret 1972/73 till inredning och utrustning av lokaler vid universiteten m. m. redovisade jag att ytterligare 9,6 milj. kr. behöver anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår under detta anslag. Av beloppet beräknar jag 3,6 milj. kr. för den anslagspost som står till styrelsens disposition och 6 milj. kr. för den anslagspost som står till nämndens disposition.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Inredning och utrustning av lokaler vid universiteten m. m.* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 9 600 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

II. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

[8] **Byggnadsarbeten vid specialskolan.** Till detta investeringsanslag anvisades medel senast för budgetåret 1970/71 (jfr prop. 1970: 1 bil. 10 s. 445, SU 1970: 88, rskr 1970: 215). I investeringsplanen för förevarande anslag har funnits uppförd en kostnadsram för byggnadsobjekt vid Åsbackaskolan, vilken slutredovisats per den 30 juni 1970. Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 15 november 1971 anhållit att med utnyttjande av till anslaget anvisade men ej utnyttjade medel få utföra byggnadsarbeten med ny träningsplan vid Åsbackaskolan inom en kostnadsram av 150 000 kr. i prisläget den 1 april 1971. Icke utnyttjade medel under anslaget uppgick den 1 juli 1971 till 766 296 kr.

Jag anser att en träningsplan vid Åsbackaskolan bör få utföras inom en kostnadsram av 150 000 kr. och förordar att de utgifter som hänger samman med objektet får bestridas av tillgängliga medel under förevarande anslag.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att godkänna vad jag har förordat angående bestridande av ut-
gifterna för visst byggnadsobjekt vid specialskolan.

[9] **19. Byggnadsarbeten vid universiteten m. m.** Till byggnadsarbeten
vid universiteten m. m. har för innevarande budgetår anvisats ett invester-
ringsanslag av 140 milj. kr.

Vid min anmälan i prop. 1972: 28 av frågan om anslag för budgetåret
1972/73 till byggnadsarbeten vid universiteten m. m. redovisade jag att
ytterligare 35 milj. kr. behöver anvisas på tilläggsstat för innevarande
budgetår under detta anslag. Jag har därvid räknat med att försörj-
ningsåtgärder för nybyggnader för högskolenheten i Luleå skall kunna
påbörjas redan innevarande budgetår. För detta objekt har jag redogjort
i nämnda proposition.

I gällande investeringsplan bör således föras upp en ny kostnadsram
av 2 milj. kr. i prisläget den 1 april 1971 för försörjningsåtgärder i
Luleå.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Byggnadsarbeten vid universiteten m. m.* på tilläggsstat III
till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsan-
slag av 35 000 000 kr.

Vad föredragandena sålunda med instämmande av statsrådets
övrige ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 10 mars 1972.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, NILSSON, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, FELDT.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Bengtsson, anmäler de ärenden under jordbruksdepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 och anför.

DRIFTBUDGETEN

NIONDE HUVUDTITELN

B. Jordbrukets rationalisering m. m.

[1] **B 4. Bidrag till jordbrukets rationalisering, m. m.** För innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett förslagsanslag av 14 milj. kr.

Lantbruksstyrelsen

Riksdagen har för budgetåret 1971/72 medgivit att från förevarande anslag får beviljas statsbidrag till jordbrukets rationalisering med sammanlagt högst 15 milj. kr., varav högst 10 milj. kr. till yttre rationalisering och högst 5 milj. kr. till inre rationalisering. Kungl. Maj:t har senare efter framställning från lantbruksstyrelsen medgivit jämkning av ramarna, så att under innevarande budgetår får beviljas statsbidrag till yttre rationalisering med högst 8,5 milj. kr. och till inre rationalisering med högst 6,5 milj. kr.

Det framgår av uppgifter från lantbruksnämnderna om hittills in-
språktagna belopp och om beräknat behov av medel under återstoden
av budgetåret att ramen för statsbidrag till yttre rationalisering kan
minska med 500 000 kr. till 8 milj. kr. medan ramen för statsbidrag
till inre rationalisering behöver ökas med 1,5 milj. kr. till 8 milj. kr.

Detta innebär att de för budgetåret 1971/72 fastställda bidragsramarna bör ökas med 1 milj. kr. till 16 milj. kr.

Behovet av ökat utrymme för bidrag till inre rationalisering beror på ändringar i stödet till jordbrukets rationalisering som beslutats av 1971 års riksdag. Dessa ändringar innebär en sänkning av minimibeloppet för bidrag till inre rationalisering till 2 500 kr. och en ökad tillämpning av dispensbestämmelserna i 20 § rationaliseringskungörelsen, varigenom möjligheterna ökats att ge statsbidrag till inre rationalisering av jordbruk i norra Sverige även om någon kapitalkrävande yttre rationalisering inte har genomförts.

Departementschefen

Stödet till jordbrukets rationalisering syftar till att underlätta uppbyggnaden av rationella jordbruksföretag. Det är därför angeläget att ramarna för statsbidrag till detta ändamål är så avpassade att efterfrågan på bidrag kan tillgodoses. Liksom lantbruksstyrelsen anser jag att de för budgetåret 1971/72 fastställda bidragsramarna bör ökas med 1 milj. kr. till 16 milj. kr., varav högst 8 milj. kr. för yttre rationalisering och högst 8 milj. kr. för inre rationalisering. Kungl. Maj:t bör liksom hittills kunna jämka fördelningen mellan dessa ändamål.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att medge att under budgetåret 1971/72 statsbidrag beviljas till jordbrukets rationalisering intill ett belopp av 16 000 000 kr.

I. Miljövård m. m.

[2] **I 12. Bidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin.** På riksstaten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag av 50 milj. kr. för statsbidrag enligt kungörelsen (1969: 356) om statsbidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin. Genom beslut av 1971 års höstriksdag har statsbidragen till ifrågavarande arbeten höjts från högst 25 % till högst 75 % under tiden den 1 november 1971—den 30 juni 1972 (prop. 1971: 140, FiU 1971: 47, rskr 1971: 293). Till följd av det stora antalet ansökningar om bidrag har på tilläggsstat II anvisats 200 milj. kr. för ifrågavarande bidrag (prop. 1972: 7, JoU 1972: 4, rskr 1972: 23).

Med hänsyn till att ansökningar om bidrag under den senaste tiden fortsatt att komma in i stor omfattning har de 200 milj. kr. som nyligen anvisats visat sig inte vara tillräckliga. Enligt beräkningar av statens naturvårdsverk fanns den 25 februari 1972 obehandlade ansökningar om förhöjda bidrag motsvarande ett bidragsbelopp av ca 130 milj. kr. utöver tillgängliga anslag. Eftersom bidrag i första hand bör ges för åtgärder inom områden där det från sysselsättningssynpunkt är mest angeläget är enligt min mening ett anslag av ytterligare 100 milj. kr. tillräckligt. Ifrå-

gavarande belopp bör anvisas på tilläggsstat III till bidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin. Därigenom kommer, inbegripet tidigare reservationer, sammanlagt 410 milj. kr. att kunna beviljas i statsbidrag till miljövårdsåtgärder inom industrin som sätts igång under tiden den 1 november 1971—den 30 juni 1972. Bidragen bör beviljas i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen och inriktas på objekt inom sådana orter där sysselsättningsbehovet är störst.

Eftersom det är angeläget att ifrågavarande arbeten snabbt kan sättas igång har Kungl. Maj:t den 25 februari 1972 bemyndigat naturvårdsverket att bevilja — under förbehåll av att riksdagen ställer erforderliga medel till förfogande — statsbidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin till ett belopp av 100 milj. kr. utöver vad som tidigare anvisats eller begärts hos riksdagen för detta ändamål.

Under återopande av vad jag anfört hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

II. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

[3] 20. **Byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m.** För innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett investeringsanslag av 14 328 000 kr. att disponeras i enlighet med en investeringsplan, som upptar av riksdagen godkända kostnadsramar för de i planen ingående objekten.

Byggnadsstyrelsen hemställer att följande byggnadsobjekt tas upp i investeringsplanen för budgetåret 1971/72.

Lantbrukshögskolan

Ultuna

Försörjningsanläggningar, etapp 1. Enligt beslut av 1970 års riksdag skall veterinärhögskolan och statens veterinärmedicinska anstalt flyttas till Uppsala. Kungl. Maj:t uppdrog den 5 november 1971 åt byggnadsstyrelsen att projektera första etappen av försörjningsanläggningarna för den planerade utbyggnaden inom Ultunaområdet. Etappen omfattar försörjningsåtgärder för ett husdjursvetenskapligt centrum, som Kungl. Maj:t den 18 februari 1972 uppdragit åt styrelsen att projektera. Kostnaderna beräknas till 4 750 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1971.

Mikrobiologi, om- och tillbyggnad. Den upprättade utbyggnadspla-

nen för Ultunaområdet medför att vissa byggnader som tillhör lantbrukshögskolans institution för mikrobiologi måste rivras. Genom beslut den 18 februari 1972 har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att projektera om- och tillbyggnad av växthus och arbets-hall m. m. för institutionen som ersättning för de byggnader som måste rivras. Kostnaderna beräknas till 422 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1971.

Växtodling, mikroklimatstation m. m. För veterinärhögskolans planerade nybyggnader måste bl. a. tas i anspråk ett område som f. n. används för lantbrukshögskolans mikroklimatstation och meteorologiska station. Nya stationer bör uppföras på annan plats redan under år 1972 för att göra det möjligt att under viss tid driva dessa parallellt med de befintliga stationerna och därigenom undvika att omfattande försöksserier spolieras. Byggnadsstyrelsen redovisar att stationerna planeras bli förlagda till Bäcklösaområdet. Byggnadskostnaderna inkl. försörjningsåtgärder uppskattas till 714 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1971.

Alnarp

Trädgårdssektionen, tillbyggnad. Genom beslut den 18 februari 1972 har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra ny institutions- och laboratoriebyggnad för lantbrukshögskolans Alnarpsdel. Under projekteringstiden har behovet av undervisningslokaler i Alnarp ökat genom att en linje för landskapsarkitekter inrättats vid högskolan. Byggnadsstyrelsen har med skrivelse den 20 december 1971 redovisat byggnadsprogram för att lösa lokalfrågan för landskapsarkitektlinjen. Kungl. Maj:t har genom beslut den 18 februari 1971 uppdragit åt styrelsen att projektera tillbyggnaden med högst 900 m² programyta. Byggnadskostnaderna för tillbyggnaden beräknas till 2 150 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1971.

Departementschefen

De föreslagna försörjningsanläggningarna inom Ultunaområdet är avsedda för ett planerat centrum för veterinärhögskolans och lantbrukshögskolans husdjursvetenskapliga institutioner. Jag har ingen erinran mot den redovisade kostnaden för försörjningsanläggningarna på 4 750 000 kr. Objektet bör med denna ram tas upp i gällande investeringsplan.

Byggnadsarbetena för lantbrukshögskolans institution för mikrobiologi avser ersättningslokaler för vissa byggnader som måste rivras med hänsyn till utbyggnadsplanen för Ultunaområdet. Jag förordar att objektet förs upp i investeringsplanen med en kostnadsram av 422 000 kr.

Jag har inget att erinra mot den redovisade kostnadsberäkningen på

714 000 kr. för ny mikroklimatstation m. m. för lantbrukshögskolans institution för växtodling. Objektet bör tas upp i investeringsplanen med denna kostnadsram.

Den föreslagna tillbyggnaden med undervisningslokaler för lantbrukshögskolans trädgårdssektion i Alnarp omfattar bl. a. ritsal, lärosal och seminarierum för landskapsarkitektlinjen. Jag har inget att erinra mot den redovisade kostnaden på 2 150 000 kr. Objektet bör således tas upp i investeringsplanen med denna ram.

Utgifterna under innevarande budgetår för ovan nämnda byggnadsobjekt bör rymmas inom det till byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m. anvisade investeringsanslaget. Jag förordar därför att utgifterna får bestridas av tillgängliga medel under anslaget.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att godkänna vad jag har förordat i det föregående angående bestridande av utgifterna för vissa byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 10 mars 1972.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, NILSSON, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, FELDT.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Feldt, anmäler ärende under handelsdepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 och anför.

DRIFTBUDGETEN

TIONDE HUVUDTITELN

A. Handelsdepartementet m. m.

[1] **A 5. Kommittéer m. m.** Till ändamålet har för budgetåret 1971/72 anvisats ett reservationsanslag av 1,9 milj. kr. (prop. 1971: 1 bil. 12, NU 1971: 3, rskr 1971: 69). Reservationen från föregående budgetår uppgick den 1 juli 1971 till 417 615 kr.

Under tiden den 1 juli 1971—den 31 januari 1972 var belastningen på anslaget 1 282 304 kr. För utredningsverksamheten beräknas för hela budgetåret 1971/72 gå åt ca 2,7 milj. kr., bl. a. för en undersökning genom affärstidsnämnden om affärernas öppethållande. Ett ytterligare medelsbehov föreligger således om 400 000 kr.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

INRIKESDEPARTEMENTET

Utdrag av protokoll över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:st Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 10 mars 1972.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, NILSSON, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, FELDT.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Holmqvist, anmäler de ärenden under inrikesdepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 och anför.

DRIFTBUDGETEN

ELFTE HUVUDTITELN

A. Inrikesdepartementet m. m.

[1] **A 2. Kommittéer m. m.** Till ändamålet har för budgetåret 1971/72 anvisats ett reservationsanslag av 6,5 milj. kr. (prop. 1971: 1 bil. 13, InU 1971: 2, rskr 1971: 55). Av anslaget har 1 milj. kr. beräknats för forsknings- och utvecklingsarbete och 5,5 milj. kr. för övrig utredningsverksamhet. Av reservationen på anslaget från föregående budgetår hänförde sig ca 100 000 kr. till sistnämnda ändamål.

Under tiden den 1 juli 1971—den 31 januari 1972 uppgick belastningen för övrig utredningsverksamhet till ca 4 245 000 kr. Det belopp som återstår av anslagsposten för innevarande budgetår, 1 355 000 kr., kommer inte att förslå att täcka kostnaderna för de utredningar som f. n. pågår. Belastningen, som förklaras av att kostnadskrävande statistiska m. fl. undersökningar har bekostats från anslaget, att åtskilliga betänkanden och rapporter har färdigställts under hösten 1971 samt att arvoden och ersättningar utgår med högre belopp sedan den 1 juli 1971, kan för hela budgetåret 1971/72 beräknas uppgå till 7,1 milj. kr. Efter som de medel som beräknats för forsknings- och utvecklingsarbete fullt ut behövs för detta ändamål föreligger ett ytterligare medelsbehov för övrig utredningsverksamhet om (7,1 — 5,6) 1,5 milj. kr.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Kommittéer m. m.* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.

B. Arbetsmarknad m. m.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i skrivelse den 28 januari 1972 begärt medel för förstärkning av de sysselsättningspolitiska insatserna under in-
nevarande budgetår. Styrelsen anför bl. a. följande.

Det finns tecken som tyder på att läget på arbetsmarknaden har stabiliserats under de senaste månaderna. Säsongmässigt har arbetslösheten ökat mindre än genomsnittet för 1960-talet. Antalet varsel har tenderat att minska. Nyttillkomna lediga platser har legat på ungefär samma nivå som för ett år sedan.

Fortfarande är emellertid arbetslösheten hög i hela landet trots mycket kraftfulla arbetsmarknadspolitiska och andra insatser för att motverka uppgången. En del av de vidtagna åtgärderna har visserligen ännu inte nått full effekt på arbetsmarknaden, men arbetsmarknadsstyrelsen bedömer den närmaste tidens utveckling så, att fortsatta stora insatser behövs till stöd för sysselsättningen. Mot bakgrunden härav förutser styrelsen att beredskapsarbetena måste bedrivas i något större omfattning än som tidigare beräknats. F. n. är ca 40 000 personer sysselsatta i olika former av beredskapsarbeten och detta antal behöver vidmakthållas under några månader framåt. Verksamheten är så planerad att den på sedvanligt sätt kan minskas under våren i samband med den väntade säsonguppgången.

Styrelsen har vidare ansett att ytterligare statliga och kommunala beställningar till industrin är erforderliga, inte minst med hänsyn till utvecklingen inom verkstadsindustrin.

Den höga arbetslösheten har även medfört starkt ökad belastning på arbetslöshetskassorna. Många kassors ekonomi har härigenom blivit hårt ansträngd och det är för kassor som har hamnat i ett prekärt ekonomiskt läge nödvändigt att förstärkningsåtgärder sätts in. Också kontantstödverksamheten har ökat starkt. Enär medel för detta ändamål har anvisats på förslagsanslag behövs emellertid ingen ytterligare medelsanvisning.

Utvecklingen på arbetsmarknaden föranleder ökade insatser också inom andra av styrelsens verksamhetsområden. Det gäller bl. a. åtgärder för handikappade och förrådsverksamheten.

Departementschefen

De sysselsättningspolitiska insatserna har under år 1971 fått mycket stor omfattning. Betydande åtgärder inom sysselsättningspolitiken vidtogs redan under våren 1971. De förstärktes under sommaren och hösten, när utvecklingen av den internationella konjunkturen kunde överblickas.

mer fullständigt. Totalt vidtogs åtgärder för direkt produktionsstimulans till ett värde av 6 700 milj. kr. enligt sammanfattande beräkningar som har utförts inom arbetsmarknadsstyrelsen.

Redan under hösten 1971 hade åtgärderna en positiv inverkan på sysselsättningen via bostadssektorns, kommunernas och det privata näringslivets investeringar. Den maximala sysselsättningseffekten beräknas inträffa under första halvåret 1972. För den i sysselsättningshänseende mest utsatta perioden februari—mars 1972 kan tillskottet av arbetstillfällen och sysselsättningsmässigt betingade utbildningsplatser grovt uppskattas enligt följande.

	Antal arbets- tillfällen
Byggnadsverksamhet (utom bostäder)	13 200
Investeringsfonder	
— byggnader	5 000
— maskiner	2 000
— lager	4 500
Industribeställningar	
— staten	1 200
— kommuner	1 300
Beredskapsarbeten	40 000—45 000
Skyddad verksamhet	25 000
Arbetsmarknadsutbildning	55 000—60 000
Summa	147 200—157 200

Härtill kommer den utökning av bostadsbyggandet som ägt rum och som beräknas ha resulterat i sysselsättning för ca 30 000 personer. Den indirekta sysselsättningseffekten av de vidtagna åtgärderna har uppskattats beröra sysselsättningsmöjligheterna för i runt tal 120 000 personer.

Genom de vidtagna åtgärderna har läget på arbetsmarknaden kunnat stabiliseras. Arbetslösheten ligger emellertid som arbetsmarknadsstyrelsen framhåller fortfarande på en hög nivå. Med hänsyn härtill anser jag i likhet med styrelsen att ytterligare sysselsättningsstödjande insatser behövs göras under första halvåret i år för att arbetslöshetsnivån skall kunna pressas ned.

[2] E 3. Allmänna beredskapsarbeten m. m.

Arbetsmarknadsstyrelsen

Mot den förut angivna bakgrunden kan medelsbehovet för beredskapsarbeten (allmänna och särskilda) för innevarande budgetår uppskattas till 1 850 milj. kr. Tidigare har till arbetsmarknadsstyrelsens förfogande för beredskapsarbeten under detta budgetår ställts 650 milj. kr. på ordinarie riksstat och 850 milj. kr. på tilläggsstat I eller sammanlagt 1 500 milj. kr. En ytterligare medelstillsättning behövs alltså med 350 milj. kr., varav 275 milj. kr. avser anslaget Allmänna beredskapsarbeten m. m. och 75 milj. kr. anslaget Särskilda beredskapsarbeten m. m.

Arbetsmarknadsstyrelsen har för budgetåret 1971/72 hittills tilldelats 55 milj. kr. för *i n d u s t r i b e s t ä l l n i n g a r*, varav 50 milj. kr. på tilläggsstat I. Av sistnämnda medel avses 30 milj. kr. för att täcka utgifter i anledning av Kungl. Maj:ts beslut den 8 juli 1971 om tidigareläggning av statliga industribeställningar för att öka sysselsättningen inom industrin under andra halvåret 1971 och första halvåret 1972 intill en beställningssumma av 80,5 milj. kr. Resterande kostnad — 50,5 milj. kr. — beräknar styrelsen efter samråd med berörda myndigheter kunna bestridas genom dessa myndigheters tillgängliga medel under innevarande budgetår eller komma att behöva utbetalas av dem först under nästa budgetår. Genom beslut den 21 januari 1972 har Kungl. Maj:t vidare bemyndigat styrelsen att lägga ut industribeställningar för ytterligare högst 30 milj. kr. samt att vidta åtgärder för tidigareläggning främst inom verkstadsindustrin av industribeställningar för statlig verksamhet intill ett belopp av högst 70 milj. kr. och för kommunal verksamhet intill en bidragssumma av 10 milj. kr. Totalt beräknar styrelsen medelsbehovet för att täcka utgifter och förskott för industribeställningar för budgetåret till 145 milj. kr. Då hittills anvisats 55 milj. kr. erfordras ytterligare medelstilldelning på 90 milj. kr.

Under anslaget Allmänna beredskapsarbeten m. m. behövs således ytterligare anvisning av medel på tilläggsstat med (275 + 90) 365 milj. kr.

Departementschefen

Antalet sysselsatta i beredskapsarbeten har under högvintern överstigit 40 000, vilket är mer än vad som tidigare planerades. Jag anser i likhet med arbetsmarknadsstyrelsen att beredskapsarbeten även under den återstående delen av budgetåret bör bedrivas i större utsträckning än enligt de ursprungliga planerna. Därvid bör liksom hittills väljas främst sådana arbeten som snabbt kan avbrytas. Jag förordar att ytterligare 250 milj. kr. anvisas för beredskapsarbeten under innevarande budgetår, varav 175 milj. kr. under förevarande anslag och 75 milj. kr. under anslaget Särskilda beredskapsarbeten m. m. Vid bedömningen av denna utökning av de sysselsättningspolitiska insatserna bör hänsyn tas också till vad chefen för jordbruksdepartementet tidigare denna dag har anfört vid anmälan av ytterligare miljövårdsarbeten som av sysselsättningsskäl bör komma till stånd nu. Totalt kommer de ytterligare medel som begärs för utökning av arbeten som sätts igång av sysselsättningsskäl därmed att uppgå till 350 milj. kr.

I fråga om industribeställningar beräknar jag i likhet med arbetsmarknadsstyrelsen behovet av ytterligare medel till 90 milj. kr.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Allmänna beredskapsarbeten m. m.* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag

av 265 000 000 kr., varav förslagsvis 75 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

[3] B 4. Särskilda beredskapsarbeten m. m.

Arbetsmarknadsstyrelsen

Som förut har framhållits erfordras för särskilda beredskapsarbeten ytterligare medelsanvisning på tilläggsstat med 75 milj. kr.

För budgetåret 1971/72 har arbetsmarknadsstyrelsen under anslaget Särskilda beredskapsarbeten m. m. för arkivarbeten tilldelats 150 milj. kr., samt som särskild delpost ett lönekostnadspålägg om 25 milj. kr., avsett för såväl beredskapsarbeten som arkivarbeten. Lönekostnadspålägget har styrelsen fördelat med 14 milj. kr. för arkivarbeten och 11 milj. kr. för beredskapsarbeten. På tilläggsstat I har för arkivarbeten anvisats ytterligare 25 milj. kr. Enligt regleringsbrevet för innevarande budgetår har det anvisade beloppet beräknats under antagande att antalet arkivarbetsplatser skall utgöra 10 000.

Som följd av bl. a. pågående avtalsförhandlingar beräknar styrelsen nu kostnaderna för motsvarande antal arkivarbetare till totalt 218 milj. kr. En ytterligare medelsanvisning av 29 milj. kr. erfordras alltså.

Bidrag och lån till motorfordon beviljas handikappade personer för vilka bil enligt läkares bedömning är en nödvändig förutsättning för att de skall kunna färdas till och från arbetsplats eller utbildning. För budgetåret 1971/72 har anvisats 13 milj. kr. för bidrag och lån till motorfordon för handikappade. Länsarbetsnämnderna hade den 31 december 1971 fattat beslut om 1 704 bidrag och 193 lån till ett belopp av 11,8 milj. kr. för inköp av motorfordon. En särskild orsak till belastningen på anslaget under första hälften av budgetåret är att häri ingår ett betydande antal ärenden som på grund av medelsbrist ej kunnat beslutas under föregående budgetår. Med hänsyn till det anförda uppskattar arbetsmarknadsstyrelsen medelsbehovet för innevarande budgetår till minst 23 milj. kr., varför ett ytterligare medelsbehov föreligger av 10 milj. kr.

Departementschefen

För särskilda beredskapsarbeten bör i enlighet med vad jag har anfört under föregående punkt beräknas ytterligare 75 milj. kr.

Antalet sysselsatta i arkivarbete har under budgetåret ökat med omkring 500 och uppgår f. n. till nära 10 000. Förhandlingar pågår om kollektivavtal för de sysselsatta. Enligt min mening kan medel inte nu beräknas för täckande av ökade lönekostnader till följd av ett framtida avtal. Jag har emellertid under hand erfarit att ytterligare 30 milj. kr. erfordras för att täcka hitintills under året inträffade lönekostnadsökning-

ar samt ökade kostnader för lokaler, arbetsmaterial, arbetshjälpmedel och annan utrustning samt handledning. Ytterligare medel behövs därför för dessa ändamål.

Antalet ansökningar om bidrag och lån till motorfordon för handikappade har under budgetåret ökat betydligt snabbare än vad som förutsetts. Med hänsyn till angelägenheten av att handikappade personer bereds möjlighet att ta och behålla anställning — för vilket tillgång till fordon ofta är en förutsättning — beräknar jag att ytterligare 3 milj. kr. behövs för ändamålet. Jag vill i sammanhanget erinra om att en betydande förstärkning av insatserna för arbetshjälpmedel för handikappade — däribland för bidrag och lån till motorfordon — begärts i årets statsverksproposition under anslaget Särskilda åtgärder för arbetsanpassning.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Särskilda beredskapsarbeten m. m.* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 108 000 000 kr., varav förslagsvis 25 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

[4] B 6. Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet

Arbetsmarknadsstyrelsen

För anskaffning av maskiner och reservdelar disponerar styrelsen 5 515 000 kr. Maskinparkens storlek är enligt statsmakternas beslut dimensionerad för sysselsättning av ca 3 000 personer i beredskapsarbeten. För sysselsättning av den nu utökade arbetsstyrkan i beredskapsarbeten erfordras en utökning av maskinparken med totalt 7,1 milj. kr. För anskaffning av reservdelar för byggnads- och anläggningsmaskiner behövs ytterligare 900 000 kr. Totalt erfordras således på anslagsposten 13 515 000 kr. eller ytterligare 8 milj. kr.

Behovet av vagnar för personal har till följd av beredskapsarbetenas omfattning och samtidigt höjda krav från arbetarskyddsstyrelsens sida blivit väsentligt större än vad styrelsen tidigare räknat med. Kostnaderna beräknas nu av styrelsen till 6 550 000 kr., vilket innebär ett ytterligare medelsbehov av 5,5 milj. kr.

Intäkterna beräknas öka till 14,5 milj. kr. från tidigare beräknade 10,4 milj. kr.

Den ingående reservationen utgjorde vid budgetårets början 6 411 000 kr. och anvisat anslag 1 000 kr., varför tillgängliga medel uppgår till 6 412 000 kr. Eftersom utgifterna har beräknats till (7 265 000 + 13 515 000 + 6 550 000) 27 330 000 kr. och inkomsterna till 14 500 000 kr. erfordras en ytterligare medelstilleddning under anslaget på tilläggsstat med (27 330 000 — 6 412 000 — 14 500 000) 6 418 000 eller avrundat 6,5 milj. kr.

Departementschefen

Jag beräknar ytterligare 5 milj. kr. för de med detta anslag avsedda ändamålen. Jag har därvid utgått från att det tillfälligt stora behovet av maskiner i första hand tillgodoses genom förhyrning.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

[5] B 9. Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor*Arbetsmarknadsstyrelsen*

För budgetåret 1971/72 anvisades under reservationsanslaget Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor 7,5 milj. kr. Återstående del av tidigare anslagna medel överfördes vidare till det nya anslaget så att det sammanlagda beloppet på anslaget vid budgetårets ingång uppgick till 12 230 000 kr. F. n. återstår härav 6 380 000 kr. Nya ansökningar från kassorna om särskilt stöd beräknas komma att behandlas av arbetsmarknadsstyrelsen under februari 1972. Många kassors ekonomi kommer att bli hårt ansträngd under våren 1972. De aktuella höga arbetslöshetssiffrorna samt resultatet av verksamhetsåret 1970/71 talar för detta. Ingångsläget för försäkringsåret 1971/72 var ogynnsamt beroende på de stora utbetalningarna under år 1970/71. Under sistnämnda år utbetalades i ersättning 395 milj. kr. mot 290 milj. kr. under närmast föregående försäkringsår. Av 48 erkända arbetslöshetskassor redovisade 22 underskott av verksamheten. Under 1970/71 sjönk kassornas sammanlagda fondtillgodohavanden från 535 till 530 milj. kr., trots att fondkravet under motsvarande tid icke oväsentligt ökat. Det är oundgängligen nödvändigt att tillräckliga medel finns tillgängliga för att möjliggöra temporärt stöd till kassor som akut hamnar i ett svårt ekonomiskt läge. Med anledning därav begär styrelsen att ytterligare 10 milj. kr. anvisas för innevarande budgetår till förstärkning av anslaget Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor.

Departementschefen

Tillgängliga medel under anslaget torde i huvudsak täcka behovet av särskilt stöd till erkända arbetslöshetskassor under återstoden av budgetåret. För att i nuvarande situation med stora utbetalningar kunna möjliggöra stöd till erkänd arbetslöshetskassa som råkar in i ett svårt ekonomiskt läge bör dock en viss förstärkning av anslaget ske.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor* på tilläggsstat

III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

INDUSTRIDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över industriärenden, hållet inför Hans Maj:st Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 10 mars 1972

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, NILSSON, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, FELDT.

Chefen för industridepartementet, statsrådet Johansson, anmäler de ärenden under industridepartementets handläggning som angår utgifterna på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 och anför.

DRIFTBUDGETEN

TRETTONDE HUVUDTITELN

B. Industri m. m.

[1] **B 7. Bidrag till Uddcomb Sweden AB.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i riksstaten för budgetåret 1971/72.

Staten har sedan 1950-talet i samarbete med industrin svarat för ett omfattande utvecklingsarbete inom kärnenergiområdet. Utbyggnaden av kärnkraft i vårt land skapar en växande marknad för reaktorsystem, inkl. olika komponenter.

Uddeholms AB tillverkade tidigare tryckkärl och annan tung apparatur och skaffade sig en betydande erfarenhet inom produktområdet. Uddeholm konstaterade emellertid att en fortsatt tillverkning av tankar och andra tunga komponenter skulle kräva stora investeringar i form av verkstadsutrustning och utvecklingsarbete och nödvändiggöra en omlokalisering av produktionen. Man stod därför inför en prövning av frågan om fortsatt tillverkning av tung apparatur. Uddeholm tog i detta läge upp diskussioner med Combustion Engineering Inc. (Combustion), som f. n. torde vara en av världens ledande leverantörer av system och komponenter för kärnkraftverk. Combustion, som har producerat tankar och andra reaktorkomponenter sedan början av 1950-talet, har investerat

mycket stora belopp i forskning och utveckling. Combustion förklarade sig intresserat av ett samarbete.

Kontakter togs också med staten för att undersöka intresset för ett statligt engagemang, främst ifråga om finansiering av ett gemensamt projekt.

Vid övervägandena om en eventuell statlig medverkan i ett företag för tillverkning av reaktortankar och andra tunga komponenter gjordes bl. a. följande bedömningar. Ett samarbete med Uddeholm och Combustion bedömdes kunna bli ett värdefullt inslag i uppbyggandet av en svensk kärnkraftindustri. Ökningen av den svenska elkraftförbrukningen och utbyggnadstakten inom kärnkraftområdet skulle skapa en betydande marknad för reaktorsystem och komponenter. Det bedömdes vara värdefullt att det skapades resurser för tillverkning av mycket tunga komponenter. Den erfarenhet som inom landet byggts upp på området borde även för framtiden utnyttjas. En tillräckligt betydande satsning på detta område ansågs inte kunna genomföras utan statlig medverkan. Skäl ansågs därför föreligga för ett statligt engagemang i samarbete med Uddeholm och Combustion.

En överenskommelse träffades i juni 1969 mellan svenska staten, Uddeholm och Combustion om bildandet av ett gemensamt företag, Uddcomb Sweden AB (Uddcomb). Företaget skulle utveckla, producera och marknadsföra reaktortankar och andra tunga komponenter för kärnkraft och tung industri. Uddcomb fick ett aktiekapital på 40 milj. kr., varvid staten tecknade 50 % och Uddeholm och Combustion 25 % vardera. Statens andel, 20 milj. kr., betalades kontant, medan Combustion som likvid för sina aktier lämnade know-how och licensrättigheter enligt ett avtal mellan Uddcomb och Combustion. Uddeholm betalade genom att tillskjuta vissa tillgångar i form av bl. a. maskiner och materiallager, pågående arbeten samt tekniskt kunnande och dokumentation (prop. 1969: 151, SU 1969: 170, rskr 1969: 383).

I samband med nämnda överenskommelse förutsattes att Uddcomb inom de närmaste åren skulle bygga en ny verkstad på syd- eller västkusten. Den verksamhet som bedrevs i Degerfors skulle successivt överföras till de nya anläggningarna.

Efter utvärdering av alternativa lokaliseringssorter valdes Karlskrona. De anställda inom Uddeholm som varit knutna till verksamheten i Degerfors erbjöds anställning i Uddcomb. De arbetare som inte önskade flytta erbjöds fortsatt anställning i Degerfors.

Enligt planerna skulle verkstäder m. m. uppföras i Karlskrona i två etapper. Den första etappen har nu slutförts. Härigenom kan tunga komponenter för kärnkraftverk produceras. Anläggningarna kunde programligt tas i bruk den 1 juni 1971. Kostnaderna kunde hållas inom den anvisade ramen, 50 milj. kr. Flertalet av de 135 anställda som i oktober 1971 arbetade i Karlskrona kommer från Degerfors. I den nya

verkstaden kan tryckkärl på vikter upp till 800 ton tillverkas, vilket anses tillräckligt för leverans till kraftverk med en aggregatkapacitet upp till 1 500 MW. Verkstaden är uppförd vid kaj så att kärnen skall kunna lastas direkt på fartyg. Den andra utbyggnadsetappen avser bl. a. ytterligare en verkstad och möjliggör slutlig överflyttning sommaren 1972 av hela tryckkärlstillverkningen och administrationen till Karlskrona. Detta innebär två års tidigareläggning av utbyggnaden i jämförelse med tidigare planer. Andra etappen kräver en investering på ca 25 milj. kr. I slutet av år 1972 beräknas företaget kunna sysselsätta ca 450 man i Karlskrona.

F. n. pågår produktion i Karlskrona av två tankar till kärnkraftverk, varav en för leverans till det andra aggregatet i Oskarshamn och en till det första aggregatet i Barsebäck i Malmöhus län. Tillverkningen av tankarna, som är på ca 450 ton vardera, ligger såväl tekniskt som i tid väl framme. I Degerfors pågår tillverkning av detaljer till reaktortankarna i Karlskrona samtidigt med produktion av processkärl för den kemiska industrin. Bolaget har redan levererat sådana kärl och har ett flertal i order. Omsättningen för den första räkenskapsperioden omfattande tiden den 1 juli 1969—den 31 december 1970 uppgick till 32,6 milj. kr., varav ca 26 milj. kr. år 1970. Antalet anställda uppgick till ca 400 vid periodens slut.

Statsföretag AB har i skrivelse den 16 november 1971 anhållit om finansiell medverkan vid uppbyggnaden av Uddcombs verksamhet i Karlskrona och anför därvid i huvudsak följande.

Vid bildandet bedömdes Uddcomb för sin långsiktiga finansiering — utöver aktiekapitalet — behöva 50 milj. kr. I finansieringsplanen ingick, att Uddcomb skulle erhålla ett lokaliseringsslån och att Uddcomb självt skulle svara för ytterligare erforderlig upplåning.

Uddcomb kommer att under en uppbyggnads- och igångkörningsperiod, som bedöms sträcka sig t. o. m. år 1974, ge underskott, som totalt beräknas till ca 50 milj. kr. Härav har ca 13 milj. kr. fallit på första verksamhetsperioden juli 1969—december 1970. Underskotten hänger samman med kostnaderna för uppbyggnaden av organisationen, vilken omfattar rekrytering, utbildning och introduktion av ny verkstadspersonal, samt utveckling och upptagande av produktion av i huvudsak nya produkter, uppbyggnad och idrifttagande av nya anläggningar, kostnader för flyttning av personal och utrustning från en ort till en annan och kostnader för marknadsetablering. Den första periodens underskott påverkades dessutom av kostnader till följd av försenade materialleveranser och av ännu kvarvarande mindre lönsamma delar av tidigare produktprogram. Jämfört med tidigare har produktionsvolymen nu bedömts med större försiktighet. Genom en viss senareläggning av kärnkraftsutbyggnaden minskas efterfrågan på företagets produkter under uppbyggnadsperioden. Härtill kommer högre

finansiella kostnader än som tidigare beräknats till följd av bl. a. att ett lokaliseringsstöd ej kunnat erhållas. Årsomsättningen efter igångkörningskedet beräknas till ca 75 milj. kr.

Uddcombs kapitalanvändning och -anskaffning planeras ske enligt följande (i milj. kr.).

Investeringar m. m.

Degerfors:	Maskiner	8,0
Karlskrona:	Maskiner	35,0
	Byggnader och tomt	40,0
Licensrättigheter och goodwill:		12,0
		95,0
Rörelsekapital:	Varulager, fordringar ./. kortfr. skulder	13,5
Underskott i verksamheten tiden 1.7.69—31.12.74		50,0
		158,5

Finansiering

Aktiekapital	40,0
Frigjorda avskrivningsmedel	20,5
Aktieägartillskott och bidrag	17,0
Upplåning	81,0
	158,5

Det externa finansieringsbehovet t. o. m. år 1974 uppgår alltså till 98 milj. kr. På grund av att verksamheten inte såsom ursprungligen förut-sattes kom att lokaliseras till en ort inom stödområdet utgick inte nyss-nämnda lokaliseringsstöd, vilket beräknas till 23 milj. kr. Inte heller kunde bolaget erhålla ett in-teckningslån på 17 milj. kr. Bolaget har där-för tillfälligt nödgats lösa sin finansiering med kortfristiga krediter, som under perioden måste ersättas med långfristiga lån. Två års tidigare-läggning av andra utbyggnadsetappen i Karlskrona medför ett ökat ka-pitalbehov på 18 milj. kr. under perioden. Underskotten i verksamhe-ten beräknas nu t. o. m. år 1974 uppgå till 50 milj. kr. i stället för ett överskott på 3 milj. kr. i de ursprungliga kalkylerna. För att täcka detta bortfall krävs sålunda en kapitalförstärkning på 53 milj. kr. Behovet av extern finansiering reduceras emellertid av att likviditetsbehovet för pe-rioden med ca 13 milj. kr. kommer att understiga det tidigare beräk-nade till följd av bl. a. att företagets omsättning nu väntas bli lägre än ursprungligen beräknat.

Uddcombs externa finansieringsbehov på 98 milj. kr. kan sålunda spe-cificeras enligt följande (i milj. kr.).

Kvarstående ursprungligt finansieringsbehov	40
Tidigareläggning av investeringar	18
Underskott och vinstbortfall	53
Summa externt finansieringsbehov, brutto	111
Avgår minskat behov av likvida medel	13
Summa externt finansieringsbehov, netto	98

Statsföretag har träffat ett avtal med Uddeholm om finansiering av nämnda belopp. Detta avtal förutsätter följande statliga insatser.

Staten lämnar garanti för en upplåning på 60 milj. kr. som Statsföretag gör för Uddcombs räkning. Vidare lämnar staten ett bidrag till Uddcomb på 6 milj. kr. Resterande 32 milj. kr. finansieras genom att Uddcomb tar upp ett borgenslån på 21 milj. kr. och genom att återstående 11 milj. kr. täcks genom aktieägartillskott från Statsföretag och Uddeholm i relation till bolagens andelar i Uddcomb.

I överenskommelsen mellan Statsföretag och Uddeholm ingår även åtagande från Statsföretag att undanröja eventuellt likvidationshot, som kan uppkomma under åren 1971—1974.

Uddcomb tar fasta på den expansiva utvecklingen som marknaden för kärnkraftverk i Sverige och utomlands väntas få. I november har fyra svenska kärnkraftsaggregat upphandlats och ett femte aktualiserats. Uddcomb är i långt framskridna kontraktsförhandlingar beträffande reaktortankarna till de båda första av dessa och förutsätts få uppdrag att leverera reaktortankarna och ytterligare tunga komponenter till samtliga dessa aggregat.

Det erforderliga tekniska kunnandet finns inom företaget, eller är genom licensavtal tillgängligt. Uddcomb har den f. n. modernaste och vad beträffar maskiner och lyftkapacitet för sitt ändamål tyngst utrustade verkstaden i världen. Tekniskt och tidsmässigt ligger företaget väl framme med ineliggande order för kärnkraftverk. Allt detta gör att företagets möjligheter att efter ett finansiellt ansträngande inledningskede komma in i en ekonomiskt tillfredsställande fas bedöms som goda även om det ekonomiska risktagandet i Uddcombprojektet bör framhållas. Statsföretag framhåller emellertid att det fortsatta genomförandet av projektet kräver att den långsiktiga finansieringen säkerställs på föreslaget sätt.

Departementschefen

Uddcomb är ett företag som kräver stora kapitalinsatser och där investeringarna är av långsiktig natur. Företagets satsning inom denna nya bransch innebär betydande utvecklingsinsatser och medför därtill ett avsevärt kommersiellt risktagande. Licensavtalet med Combustion tillförde det nya bolaget erfarenheter från ett av de ledande företagen på området. Uddcomb torde vara ett av de få existerande företag som har förutsättningar att motsvara de krav på kvalitet som ställs på tankar och andra komponenter till kärnkraftverk. De nya anläggningarna i Karlskrona ger Uddcomb nödvändig tillverkningskapacitet och möjlighet såväl att uppfylla de tekniska fordringarna som att hålla utlovade leveranstider. Detta är de viktigaste förutsättningarna för att kunna hävda sig på denna marknad. Tidigareläggningen av den andra etappens utbyggnad innebär visserligen på kort sikt en likviditetspåfrestande för

företaget men betyder samtidigt att företaget snabbare kan ta i bruk de moderna lokalerna och därigenom tidigare få en effektivare produktion.

Uddcomb erhöll betydande order i samband med den upphandling till kärnkraftverken i Forsmark och Ringhals som gjordes under hösten 1971. Pågående upphandling av kärnkraftverk i Sverige väntas ge Uddcomb ytterligare order. Enligt vad jag har inhämtat, beräknas dessa order ge en sysselsättningseffekt motsvarande 200 arbetare i fyra år.

Trots den relativt gynnsamma prognos som förelåg vid Uddcombs bildande uttalade chefen för industridepartementet i prop. 1969: 151 att lönsamhet inte kunde förväntas under de första tre till fem åren. Försiktigheten på denna punkt har visat sig berättigad. På sikt förefaller dock Uddcombs möjligheter att hävda sig i konkurrensen vara goda. En förutsättning härför är emellertid att företaget tillförs behövt kapital.

I enlighet med vad jag nyss anført anser jag att Uddcombs betydelse för utvecklingen av en expansiv och tekniskt avancerad bransch och övriga skäl för Uddcombs bildande motiverar att staten liksom Uddeholm i nuvarande läge bidrar till företagets finansiering. Jag vill i detta sammanhang framhålla att den tredje aktieägaren, Combustion, har gjort sin hittillsvarande insats i bolaget genom att tillföra specifikt tekniskt kunnande. Efter en bedömning av Uddcombs likviditetssituation och behov av tillskott har jag funnit att staten bör medverka med ett bidrag om 6 milj. kr. till företaget. Dessutom bör Statsföretag AB er-hålla en statlig lånegaranti om 60 milj. kr. för att ta upp lån för Uddcombs räkning.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ställa garanti för lån till Statsföretag AB intill ett belopp av 60 000 000 kr. jämte ränta,
2. till *Bidrag till Uddcomb Sweden AB* på tilläggsstat III till riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 6 000 000 kr.

C. Bergsbruk

[2] **C 4. Sveriges geologiska undersökning: Prospektering.** För budgetåret 1971/72 är på riksdagen under denna rubrik uppfört ett reservationsanslag av 18,7 milj. kr.

Sveriges geologiska undersökning hemställer att medel ställs till förfogande för kostnadsökningar som föranleds av avtal som träffats med Svenska gruvindustriarbetareförbundet om ersättningar till kollektivanställd personal vid undersökningen. Budgetåret 1971/72 uppgår kost-

nadsökningarna till 778 000 kr., varav 126 000 kr. avser retroaktiva löner och traktamenten för tiden den 1 februari—den 30 juni 1971.

Departementschefen

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Sveriges geologiska undersökning: Prospektering* på tillägsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 778 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

I. STATENS AFFÄRSVERKSFONDER

E. Förenade fabriksverken

[3] 2. **Finansiering av stirlingprojektet.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i riksstaten för budgetåret 1971/72.

Inledning. Förenade fabriksverken (FFV) har särskilt under de senaste åren starkt ökat sin omsättning samt tillförts och påtagit sig nya arbetsuppgifter. Bl. a. har FFV för att på bästa sätt utnyttja sin produktionskapacitet och även uppnå viss sysselsättningsutjämning efter hand tagit upp olika slag av civil produktion. FFV har därvid engagerat sig i skilda projekt, varav som exempel kan nämnas tillverkning av kylkompressorer, uppfödning av försöksdjur, utveckling av en konstgödselspridare och en patientvättapparat samt deltagande i utvecklingsarbetet rörande den s. k. stirlingmotorn.

I verkets strävan att ta upp och utveckla nya produkter inleddes under åren 1968—70 i en del fall samarbete med andra företag. I samband därmed förvärvade FFV aktier och andra andelar i ett antal bolag utan att därtill ha erhållit vederbörliga bemyndiganden. De bolag det här gällde anmäldes i prop. 1971: 1 (bil. 15 s. 137). Vidare har FFV utlämnat lån till vissa företag och iklätt sig borgen för förpliktelser som KB United Stirling (Sweden) AB & Co har gentemot N. V. Philips Gloeilampenfabrieken och Sveriges investeringsbank AB. Även dessa åtgärder har vidtagits utan bemyndiganden. För att få gränserna för FFV:s ekonomiska handlingsfrihet klarlagda bringade chefen för industridepartementet i skrivelse den 9 mars 1971 borgens- och lånefrågorna till justitiekanslerns kännedom för de åtgärder de kunde föranleda. I en rapport den 31 augusti 1971 har riksrevisionsverket konstaterat att FFV i ett flertal avseenden avvikit från gällande regler och instruktioner, bl. a. genom att utan bemyndigande ha bildat eller förvärvat andelar i vissa bolag. I beslut den 7 december 1971 har justitiekanslern förklarat att FFV handlat klart i strid mot gällande bestämmelser när verket utan bemyndiganden förvärvat aktier och andra

andelar i företag, utlämnat lån och tecknat borgen. Med hänsyn bl. a. till att verksledningens handlingsätt uppenbarligen förestavats av en stark strävan att uppfylla statsmakternas intentioner har justitiekanslern ansett kunna låta bero vid hans gjorda uttalanden i ärendet.

Ovissheten om FFV:s framtida verksamhetsinriktning bl. a. med hänsyn till storleken av försvarsmaterielproduktionen inom FFV har aktualiserat en närmare prövning av verkets framtida inriktning. Med stöd av erhållet bemyndigande ämnar jag inom kort tillsätta en utredning härom. Utredningen skall även, mot bakgrund av de gjorda anmärkningarna mot vissa av FFV:s åtgärder, pröva förenligheten med FFV:s framtida verksamhetsinriktning av ett fortsatt engagemang i de nämnda bolagen. Utredningen avses vidare pröva den lämpligaste företagsformen för verksamheten. Om verksformen alltjämt anses lämplig, skall utredningen överväga i vilken mån verkets befogenheter kan behöva ändras.

I här förevarande anslagspunkt tar jag upp frågan om anslag till ett av de projekt som bedrivs i bolagsform, det s. k. stirlingsprojektet. Jag anser detta projekt vara av sådan art att ställning till det bör tas redan nu.

Stirlingsprojektet. FFV har i skrivelse den 3 februari 1972 hemställt om ett anslag av 5 750 000 kr. för bestridande av FFV:s andel av utvecklingskostnader för den s. k. stirlingsmotorn i KB United Stirling (Sweden) AB & Co under budgetåret 1971/72. FFV hemställer vidare om rätt att i samband med upplåning i Sveriges investeringsbank AB tillsammans med Kockums mekaniska verkstads AB (Kockum) teckna solidarisk borgen intill ett belopp av 25 milj. kr. inkl. ränta. FFV anför därvid i huvudsak följande.

Av flera skäl kan det antas att beställningsvolymen från det svenska försvaret successivt kommer att minska inom de närmaste åren. Sedan en längre tid tillbaka har FFV därför systematiskt sökt finna lämpliga civila produkter som ersättning för den väntade minskningen av försvarsmaterielproduktionen. Detta produktvalsarbete, som alltjämt pågår, bedrivs bl. a. med utgångspunkt från att de nya produkterna skall tillgodose marknadens krav och kunna visa tillfredsställande lönsamhet. De bör också i möjligaste mån passa den befintliga produktionsapparaten för att begränsa behovet av nya investeringar.

Från ovannämnda utgångspunkt genomförde FFV tillsammans med Husqvarna Vapenfabriks AB (Husqvarna) och Kockum en omfattande analys av det s. k. stirlingsprojektet, för vilket möjlighet fanns att teckna licens med N. V. Philips Gloeilampenfabrieken i Eindhoven (Nederländerna). Analysen visade att detta projekt var intressant för FFV med hänsyn till bl. a. de uppställda kriterierna på nya produkter.

Kortfattat kan stirlingsmotorn beskrivas som en energiomvandlare med extern, kontinuerlig förbränning, som ger motorn följande karaktäristiska egenskaper: låg halt av skadliga avgaser, låg ljud- och

vibrationsnivå samt flerbränsleegenskaper, dvs. förmåga att utnyttja ett stort antal olika typer av bränslen eller andra värmealstrare.

Förutom miljökraven i tätorter har kraven alltmer skärpts vad avser arbetsplatsernas miljö. Buller- och avgasemissioner från gruvlastare och andra underjordsfordon och från arbetsmaskiner såsom grävmaskiner och liknande torde kunna minskas betydligt genom utnyttjande av stirlingmotorn.

Med hänsyn till bl. a. tendenserna till skärpt lagstiftning i olika länder, syftande till miljövänligare motorfordon bedöms stirlingmotorns framtida marknadsmöjligheter som goda.

I dag existerande konventionella förbränningsmotorer torde efter omfattande och kostsamma ingrepp — omkonstruktioner och kompletteringar — möjligen uppfylla de närmaste årens förutsebara krav på avgasrening och bullerreduktion. Skulle t. ex. den amerikanska lagstiftningen beträffande reduktion av avgaser och buller komma att skärpas i en planerad senare etapp, omkring år 1980 — vilket i fackkretsar bedöms sannolikt — torde dessa konventionella motorsystem få svårigheter att hävda sig även ekonomiskt sett.

Stirlingmotorn kan få stor betydelse i en beredskapssituation eller försörjningskris när tillförseln av flytande drivmedel är otillräcklig, eftersom den är väl lämpad för bl. a. gengasdrift. På längre sikt är den globala tillgången på flytande bränslen begränsad i förhållande till efterfrågan. Stirlingmotorns egenskap, att kunna användas med andra bränslen såsom t. ex. träavfallsprodukter, är då av mycket stor betydelse.

Med utgångspunkt från nyss anförda resonemang ingick FFV, Husqvarna och Kockum i juni 1968 ett samarbetsavtal om vidareutveckling av stirlingmotorn. Samarbetet organiserades i form av ett kommanditbolag, KB United Stirling (Sweden) AB & Co, i det följande kallat United Stirling, som den 1 juni 1968 träffade ett licensavtal med N. V. Philips Gloeilampenfabrieken. Husqvarna inträdde inte i bolaget utan erhöll option, eftersom det stod klart att utvecklingsarbetet skulle koncentreras primärt på en stirlingmotor av storleksordningen 200 hk. Husqvarnas intresse var helt knutet till motorer av en storleksordning som passade i Husqvarnas tillverkningsprogram och produktsortiment. Förhandlingar kommer troligen att föras under år 1972 om Husqvarnas fortsatta ställning i förhållande till United Stirling. FFV och Kockum äger i dag vardera hälften av andelarna i United Stirling.

Övriga licenstagare är f. n. de tyska företagen MAN (Maschinenfabrik Augsburg Nürnberg AG) och MWM (Motoren Werke Mannheim AG). Licensavtalen med dessa företag bygger bl. a. på ett avtalsförhållande med Förbundsrepubliken Tyskland.

United Stirling påbörjade hösten 1968 sin verksamhet med målet att

utveckla och konstruera sådana typer av stirlingmotorer som på kortast möjliga tid kan serietillverkas och marknadsföras till främst fordons- och båttillverkare m. fl. inkl. United Stirlings ägare för deras speciella behov.

United Stirling inledde arbetet med att anställa personal och utbilda den hos licensgivaren samt att från denna överta know-how m. m. Parallellt därmed påbörjades vid United Stirling i Malmö och vid FFV:s verkstad i Malmslätt uppbyggandet av erforderliga resurser för laboratorieprover, prototyp-tillverkning etc. På grundval härav och med resultat från utförda marknadsundersökningar som underlag har United Stirling inlett utvecklingsarbetet av en 200 hk stirlingmotor, främst avsedd att användas i stadsbussar, lastbilar, gruvfordon etc. En första prototypserie som i allt väsentligt bygger på den av Philips etablerade stirlingtekniken har tagits fram och är under utprovning.

Genom det hittills utförda arbetet har United Stirling funnit nya lösningar som medger betydande förenklingar, vilket medför kostnadsminskningar vid serieproduktion.

Förutom den renodlade motorutvecklingen har studier utförts av skilda applikationer med stirlingmotorn. Praktiska prov har hittills utförts med motorer i båtar och generatoraggregat med positiva resultat.

United Stirling har i samarbete med Volvo—Svenska Flygmotor AB startat utvecklingsarbete av en ny typ av värmesystem för stirlingmotorn. Arbetet finansieras delvis av styrelsen för teknisk utveckling. På uppdrag av försvarets materielverk utvecklar United Stirling ett speciellt värmesystem för stirlingmotorer avsett för u-båtar.

Den fortsatta verksamheten kommer t. v. att koncentreras på utveckling av en 200 hk stirlingmotor. Arbetet med motorn är planerat att leda fram till serieproduktion i slutet av 1970-talet. En väsentlig beslutstidpunkt kan urskiljas då beslut om försrietillverkning skall fattas när resultat från utprovning av prototyper föreligger. Därefter måste beslut fattas om och när serieproduktion skall startas.

FFV och Kockum skall enligt samarbetsavtalet till lika delar finansiera United Stirlings kostnader. När avtalet ingicks planerades att finansieringen skulle ske genom 50 % upplåning och 25 % genom direkta medel från vardera FFV och Kockum. På grund av att FFV inte äger rätt att teckna borgen för United Stirlings externa upplåning har huvuddelen av United Stirlings kostnader måst bestridas med direkta tillskott. FFV:s tillskott utgjorde t. o. m. den 30 juni 1971 ca 9,3 milj. kr. Beloppet har blivit högre än ursprungligen beräknats genom att Husqvarna inte ingår i bolaget som fullvärdig partner. Med hänsyn till finansiella skäl och risktagande är partnerna eniga om önskvärdheten av att en tredje delägare tillkommer.

FFV:s andel av United Stirlings utvecklingskostnader beräknas för budgetåret 1971/72 utgöra 5 750 000 kr. och därefter ca 4,5 milj. kr.

per budgetår under utvecklingsskedet t. o. m. år 1978, räknat i 1971 års penningvärde. I nämnda belopp ingår 500 000 kr. för FFV:s egen satsning främst på applikationsarbeten för civila och militära ändamål.

Beloppen anges med utgångspunkt från nuvarande ägarsituation. Vidare förutsätter dessa belopp att FFV erhåller tillstånd att teckna solidarisk borgen tillsammans med Kockum för United Stirlings upplåning av ca 50 % av utvecklingskostnaderna i Sveriges investeringsbank AB. Upplåningsbehovet t. o. m. år 1973 beräknas till 25 milj. kr. inkl. ränta.

Endast de räntor som belastar lånet från Sveriges investeringsbank AB finns medtagna i FFV:s beräknade årliga kostnader för projektet. Ramen för hittills beviljat lån till United Stirling utgör 19 milj. kr., varav 4,7 milj. kr. har lyfts.

FFV anser det inte möjligt att finansiera sin andel i verksamheten via investeringsanslag med ett sannolikt krav på 20 % årlig avskrivning och fastställd förräntning.

Departementschefen

För att i ökad utsträckning utnyttja sin produktionskapacitet har FFV engagerat sig i flera projekt avseende sådan produktion som är lämpad för den befintliga produktionsapparaten.

Ett av dessa projekt är utvecklingen av den s. k. stirlingmotorn med dess karaktäristiska egenskaper: låg halt av skadliga avgaser, låg ljud- och vibrationsnivå samt förmåga att utnyttja ett stort antal olika bränslen.

FFV samarbetar med Kockum om motorutvecklingen i KB United Stirling (Sweden) AB & Co, i vilket verket direkt och indirekt genom United Stirling (Sweden) AB för statens räkning förvaltar halva antalet andelar.

Finansieringen av utvecklingskostnaderna avsågs ske så att FFV och Kockum direkt skulle bidra med vardera 25 % av kostnaderna medan 50 % skulle lånas upp. Lånedelen har dock hittills varit betydligt mindre. United Stirling har sedan år 1969 ett lån i Sveriges investeringsbank AB på 19 milj. kr. att lyftas successivt. 4,7 milj. kr. har i dagsläget utnyttjats av denna kredit. FFV har intill den 30 juni 1971 bidragit med ca 9,3 milj. kr. till United Stirlings verksamhet, varav ca 7 milj. kr. är balanserade som tillgång i verkets bokslut.

Stirlingmotorn förefaller ha sådana egenskaper i avseende på miljövänlighet och bränsleflexibilitet att det kan anses angeläget att motorn ytterligare utvecklas. En förutsättning för en framtida produktion av motorn är dock att den kan produceras till kostnader som är rimliga både med hänsyn till dess egenskaper och till möjligheterna att marknadsföra den. Jag delar FFV:s uppfattning att en statlig satsning är motiverad av projektets långsiktiga och kostnadskrävande karaktär och av dess väsentliga samhällsliga effekter som t. ex. dess bidrag till lös-

ning av akuta miljöproblem, möjlighet till en effektiv lösning av beredskapsproblemen avseende fordonsdrift samt möjligheter till inhemsk produktion av tekniskt högkvalificerade produkter även för export.

I prop. 1968: 68 angående ökat statligt stöd till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete underströks statens roll vid främjandet av teknisk utveckling och industriell verksamhet inom produktionsområden som är speciellt krävande på grund av exempelvis satsningens storlek, risk eller långsiktighet. Stirlingprojektet stämmer väl överens med denna beskrivning och är därför i behov av kapital utan krav på omedelbar förräntning och amortering.

Jag bedömer att det hittills uppnådda resultatet av utvecklingsarbetet med stirlingmotorn är av så stort värde att arbetet bör fortsättas. Fortsatt utveckling fram till nästa beslutstidpunkt kan, oberoende av därefter fortsatt arbete, förväntas ge flera fördelar. Bland dessa fördelar kan nämnas att arbetet har betydelse som pådrivande faktor för utvecklingen även av andra avgasrena och bullerfria motorer samt att det ger en allmän ökning av svenskt teknologiskt kunnande inom motor- och förbränningsområdena.

Vid nästa beslutstillfälle föreligger fortfarande full handlingsfrihet. Vid detta tillfälle bör underlaget för beslut vara väsentligt bättre, bl. a. genom att resultatet av gjorda provningar av prototyper då torde föreligga. Under förutsättning att nuvarande ägarsituation kvarstår har FFV beräknat sitt medelsbehov för projektet fr. o. m. den 1 juli 1971 fram till nästa beslutstillfälle till 14—15 milj. kr. i 1971 års penningvärde.

I avvaktan på utredning om den statliga satsningens framtida storlek i projektet är jag f. n. inte beredd att för finansieringen av stirlingprojektet förorda att medel tillförs FFV i form av bidrag. FFV bör erhålla investeringsanslag för ändamålet, t. v. utan krav på avskrivning.

De belopp som delägarna tillskjutit har hos United Stirling upptagits som lån. Eftersom FFV inte kunnat lämna sitt tillskott som lån har det skett i form av bidrag. De anslag som FFV avses erhålla för stirlingprojektet bör emellertid i fortsättningen lämnas till United Stirling som t. v. ränte- och amorteringsfria lån.

FFV har i sin hemställan inräknat ett belopp om 500 000 kr. för verkets egen satsning på applikationsarbeten för civila och militära ändamål. Jag anser att kostnaderna för detta utvecklingsarbete bör bestridas av FFV:s egna intäkter. Jag beräknar därför medelsbehovet till 5 250 000 kr. för budgetåret 1971/72. Behovet av anslag för projektet för budgetåret 1972/73 får tas upp i annat sammanhang.

Eftersom finansieringen av projektet delvis sker genom lån från Sveriges investeringsbank AB, bör genom staten FFV solidariskt med Kockum kunna teckna borgen för den upplåning som kan behövas. Jag beräknar f. n. behövt belopp till 19 milj. kr. jämte ränta, vilket motsvarar beviljad kredit.

Jag är beredd att ställa departementets utredningsmaterial i ärendet till riksdagens näringsutskotts förfogande.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) bemyndiga Kungl. Maj:t att medge förenade fabriksverken att solidariskt med Kockums mekaniska verkstads AB teckna borgen för lån i Sveriges investeringsbank AB till KB United Stirling (Sweden) AB & Co intill ett belopp av 19 000 000 kr. jämte ränta.
- 2) till *Finansiering av stirlingprojektet* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 5 250 000 kr.

[4] **Ökning av rörlig kredit till förenade fabriksverken.** Genom beslut av 1943 års riksdag (prop. 1943: 344, SU 1943: 242, rskr 1943: 500) erhöll dåvarande försvarets fabriksstyrelse, numera förenade fabriksverken (FFV), rörelsemedel till sin verksamhet dels i form av ett investeringsanslag av 20 milj. kr., dels såsom rörlig kredit i riksgäldskontoret av högst 20 milj. kr. Krediten fick utnyttjas så länge förskottsstat för försvarsväsendet var i kraft. Sedermera medgav 1946 års riksdag (prop. 1946: 61, SU 1946: 77, rskr 1946: 201) att den rörliga krediten fick intill ett belopp av 10 milj. kr. utnyttjas under tid, då beredskapsstaten för försvarsväsendet inte var satt i kraft. Av investeringsanslaget på 20 milj. kr. har sedermera ca 17 milj. kr. återbetalats till statsverket.

Den rörliga krediten ökades genom beslut av 1951 års riksdag (prop. 1951: 85, SU 1951: 62, rskr 1951: 111) till 30 milj. kr., varav högst 15 milj. kr. fick utnyttjas under tid, då beredskapsstat för försvarsväsendet inte var satt i kraft. På grund av den växande omsättningen och den ökande andel av den totala produktionen som hänförde sig till andra områden än det svenska militära försvaret beviljade 1964 års riksdag (prop. 1964: 131, SU 1964: 76, rskr 1964: 194) en höjning av krediten till 50 milj. kr., varav 40 milj. kr. fick utnyttjas, då beredskapsstat för försvarsväsendet inte var satt i kraft.

Den 1 juli 1967 inleddes flygverkstaden i Arboga med FFV och den 1 juli 1968 överfördes också flygverkstäderna i Malmslätt och Västerås till FFV. Med anledning härav begärde verket en ökning av den rörliga krediten med 55 milj. kr. Därutöver begärdes en ökning av rörelsekapitalet med 25 milj. kr. med hänsyn till den omfattning rörelsen hade innan flygverkstäderna överfördes. 1968 års riksdag (prop. 1968: 109, SU 1968: 124, rskr 1968: 282) beviljade en ökning av rörelsemedlen med 50 milj. kr., dels såsom ett investeringsanslag av 20 milj. kr., dels genom en ökning till 70 milj. kr. av den rörliga krediten. I prop. 1968: 109 förklarade sig chefen för försvarsdepartementet inte då vara beredd att ta ställning till den del av den begärda ökningen

av verkets rörelsemedel som hänförde sig till rörelsens omfattning innan flygverkstäderna överfördes. Verket hänvisades till att senare återkomma till denna fråga.

Förenade fabriksverken har i skrivelser den 13 april och den 15 september 1971 hemställt om utökning av verkets rörelsemedel. I skrivelserna anförs i huvudsak följande.

En allt större del av de för den löpande verksamheten tillgängliga rörelsemedlen har tagits i anspråk. Under budgetåret 1971/72 förväntas en ytterligare stegring av medelsbehovet. Som skäl härför anförs, att omsättningen under verksamhetsåret 1971/72 beräknas bli ca 620 milj. kr. — en ökning med 200 milj. kr. sedan 1968/69 — att en minskning av förskotten från försvarets materielverk uppkommer verksamhetsåret 1971/72 och att den under de senaste åren försämrade lönsamheten inom FFV medför en försämrad likviditet.

Till stöd för sin framställning har FFV bifogat en likviditetsprognos för verksamhetsåret 1971/72, som visar beräknade inbetalningar och utbetalningar kvartalsvis under året. Prognosen visar ett behov av ytterligare rörelsemedel med 97 milj. kr. FFV anholder därför att den rörliga krediten ökas med detta belopp.

Riksrevisionsverket (RRV) har i skrivelse den 9 juli 1971 anfört att verket vid sin granskning av FFV sett behov att klarlägga verkets likviditetsläge och långsiktiga behov av rörelsekapital. RRV har därför låtit en revisionsbyrå göra en uppskattning av det vid FFV erforderliga rörelsekapitalet under tiden fram till den 30 juni 1972. Uppskattningen visar att ett ökat behov av rörelsemedel med drygt 100 milj. kr. uppstår hos FFV under tiden fram till nämnda dag.

Departementschefen

Jag vill erinra om att FFV vid den ökning av rörelsekapitalet och av den rörliga krediten med sammantaget 50 milj. kr. som skedde år 1968 endast erhöll den ökning av verkets rörelsemedel som behövdes i samband med övertagandet av flygverkstäderna. För verksamheten i övrigt bestämdes storleken av den rörliga krediten senast år 1964 på grundval av behovet av rörelsemedel för verksamhetsåret 1964/65. Omsättningen vid FFV nämnda verksamhetsår var ca 185 milj. kr. och beräknas för verksamhetsåret 1971/72 uppgå till ca 620 milj. kr. Om man härifrån drar den beräknade omsättningen för verkstäderna, återstår närmare 400 milj. kr., vilket skall jämföras med omsättningen 185 milj. kr. för sju år sedan. Denna mer än fördubblade omsättning ställer självklart krav på ökning av rörelsemedlen. Till detta kommer att omsättningen vid verkstäderna ökat med närmare 100 milj. kr. sedan 1968/69.

FFV:s likviditetsprognos för verksamhetsåret 1971/72 visar på ett behov av ytterligare rörelsemedel med 97 milj. kr. Den på RRV:s upp-

drag gjorda utredningen kommer fram till ett ökat behov av rörelsemedel med drygt 100 milj. kr. Vid FFV:s beräkning av medelsbehovet förutsattes att verket skulle till statsverket inleverera 18 milj. kr. i enlighet med de regler som gäller för förvaltningen av fabriksverkens fond. Med hänsyn till FFV:s ekonomiska resultat för verksamhetsåret 1970/71 anmälde verket i skrivelse den 30 november 1971 till chefen för finansdepartementet att verket inte kunde inleverera någon fondränta för nämnda verksamhetsår. Detta bör minska det beräknade medelsbehovet med 18 milj. kr. Prognoserna rörande det ekonomiska utfallet av verksamhetsåret 1971/72 tyder på att svårigheter för FFV att inleverera fondränta kommer att föreligga även för detta verksamhetsår. Om sådan inleverans inte sker, kan medelsbehovet beräknas minska med ytterligare 21 milj. kr. Jag vill dock, med hänsyn till den osäkerhet som kan föreligga även för andra poster i likviditetsprognosen och som kan verka i motsatt riktning, förorda att FFV:s rörliga kredit hos riksgäldskontoret ökas från nuvarande 70 milj. kr. till 170 milj. kr. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma i vilken utsträckning krediten skall få utnyttjas.

Under åberopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att medge att förenade fabriksverken får, på sätt Kungl. Maj:t bestämmer, disponera en från 70 000 000 kr. till högst 170 000 000 kr. ökad rörlig kredit hos riksgäldskontoret.

F. Statens vattenfallsverk

[5] **1. Kraftstationer m. m.** På riksstaten för budgetåret 1971/72 har under denna rubrik anvisats ett investeringsanslag av 1 140 milj. kr., varav 145 milj. kr. på tilläggsstat I och 20 milj. kr. på tilläggsstat II.

Statens vattenfallsverk

Statens vattenfallsverk har i skrivelse den 8 oktober 1971 hemställt att verket får ingå i ett aktiebolag — AB Kärnkraftutbildning — som skall handha utbildning och träning av driftpersonal vid kärnkraftstationer, att verket under budgetåret 1971/72 får teckna aktier och om så blir erforderligt lämna delägarlån till det planerade bolaget samt att verket medges rätt att efter framställning härom teckna borgen för lån till bolaget inom en borgensram på 18 milj. kr. I skrivelse den 15 februari 1972 redovisar vattenfallsverket hur det planerade utbildningsbolaget avser att samarbeta med AB Atomenergi bl. a. genom att utbildningen förläggs till Studsvik, där AB Atomenergis servicetjänster och specialister kommer att utnyttjas. Vattenfallsverket anför i huvudsak följande.

Det ökade kraftbehovet inom landet kommer i fortsättningen till betydande del att täckas av produktion från kärnkraftverk. Vid slutet av 1970-talet beräknas således antalet idrifttagna kärnkraftaggregat uppgå till 9 à 10 med en sammanlagd effekt av 7 500 MW.

För driften av kärnkraftstationer fordras tillgång till personal med omfattande teoretisk och praktisk utbildning. Ett väsentligt led i en sådan utbildning utgör träning av personalen i övervakning av driften under skilda förhållanden. Av driftekonomiska skäl är det inte lämpligt att frigöra kommersiella kärnkraftaggregat och utnyttja dem för utbildningsändamål. Man har därför sökt andra utvägar och funnit att en simulatoranläggning ger goda möjligheter till utbildning och träning av personal under realistiska förhållanden. Utländska erfarenheter visar, att träning i simulator ger till resultat större driftsäkerhet, kortare idrifttagningstider och lägre avbrottsfrekvens.

Anskaffning av en simulatoranläggning innebär emellertid en förhållandevis stor investering. För att undvika splittring av resurserna och hålla utbildningskostnaderna på en acceptabel nivå har det framstått som angeläget att få till stånd ett samarbete mellan berörda kraftföretag i landet. Vattenfallsverket, Oskarshamnsverkets Kraftgrupp AB och Sydsvenska Kraftaktiebolaget har därför gemensamt utrett frågan och funnit att förutsättningar föreligger för ett sådant samarbete.

Förhandlingar mellan intressenterna har lett till en överenskommelse om bildande av ett särskilt aktiebolag — AB Kärnkraftutbildning — för byggande och drift av en simulatoranläggning.

Bolaget skall vara ett gemensamt serviceorgan åt svensk kraftindustri och handha utbildning och träning av driftpersonal vid kärnkraftstationer samt ta fram och tillhandahålla undervisningsmaterial för grund- och vidareutbildning av sådan personal. Den närmare innebörden av överenskommelsen framgår av ett mellan parterna ingånget konsortialavtal och en till avtalet fogad bolagsordning.

Enligt konsortialavtalet, som från vattenfallsverkets sida träffats med förbehåll för Kungl. Maj:ts godkännande, skall verket teckna 50 % av aktierna i det tillämnade bolaget och de båda andra parterna 25 % vardera. Aktierna skall betalas kontant. När bolaget bildas skall aktiekapitalet vara 400 000 kr. Vid bolagsstämma får aktieägarna rösta för det fulla antal aktier de företräder. Till skydd för parterna har i bolagsordningen föreskrivits att aktie, som övergått till någon som inte tidigare är aktieägare, skall hembjudas aktieägarna i bolaget. Parterna har också i avtalet förbundit sig att inte bjuda ut eller anta anbud på aktiepost, förrän övriga parter haft tillfälle att efter förhandling ta ställning till huruvida de önskar förvärva aktieposten ifråga.

Bolagets styrelse skall bestå av minst fyra ledamöter, av vilka vattenfallsverket utser hälften. Posterna som ordförande och vice ordfö-

rande i styrelsen skall skifta mellan verket och de båda andra parterna vartannat år. Styrelsens ordförande eller, vid förfall för denne, vice ordförande skall också vara ordförande på bolagsstämman.

För samordning av parternas önskemål om tjänster från bolaget skall styrelsen utse en utbildningsdelegation.

Den basversion av simulatoranläggningen som f. n. bedöms aktuell för anskaffning består av ett datorsystem, programvara och kontrollrum och beräknas kosta ca 22 milj. kr. Denna anläggning kan användas för simulering för första och andra kärnkraftaggregatet i Oskarshamn och för de första aggregaten i resp. Ringhals och Barsebäck — samtliga av kokarreaktortyp — det sistnämnda dock utan kontrollrumslikhet. De kompletteringar av simulatoranläggningen som sedan blir aktuella blir beroende av valet av aggregattyp för kommande kärnkraftstationer. För en fullt utbyggd anläggning beräknas kostnaden till ca 35 milj. kr. Leveranstiden för den aktuella utrustningen är ca 30 månader, varför simulatorutbildningen kan påbörjas tidigast år 1974.

Investeringen skall finansieras dels med inbetalt aktiekapital, dels med lån på den allmänna kapitalmarknaden mot säkerhet av penninginteckningar i bolagets fasta och lösa egendom eller mot säkerhet som parterna ställer i proportion till akticinnehavet. Parterna är också skyldiga att om så erfordras lämna lån till bolaget, likaledes i förhållande till sina andelar. Vattenfallsverket har beräknat ett borgensbehov för egen del av t. v. högst 18 milj. kr. under budgetåren 1971/72 och 1972/73.

Fortsatta undersökningar om lämpligaste förläggningsplats för simulatoranläggningen har utförts under slutet av 1971.

Efter överläggningar med AB Atomenergi har preliminär överenskommelse träffats enligt vilken anläggningen skall förläggas till Studsvik i direkt anslutning till Atomenergis anläggningar. Atomenergi kommer att tillhandahålla vissa bastjänster såsom inkvartering av kursdeltagare, kontorsservice och programmerare samt — efter överenskommelser i varje särskilt fall — föreläsare och kompletterande kurscr. Möjlighet finns också att ge eleverna träning genom körning av en av Atomenergis försöksreaktorer i Studsvik.

Departementschefen

Enligt den svenska kraftindustrins utbyggnadsplaner kommer ett tiotal kärnkraftaggregat att vara i drift omkring år 1980. Det är av största vikt att den personal som skall svara för driften av dessa erhåller en omfattande såväl teoretisk som praktisk utbildning så att anläggningarna kan köras med god ekonomi och tillfredsställande säkerhet. Träning i övervakning av driften under skiftande förhållanden utgör därvid ett

väsentligt led i utbildningen. Särskilt viktigt är det att personalen får lära sig ingripa på ett riktigt sätt vid onormala driftförlopp för att förhindra haverier eller begränsa deras omfattning. Det är emellertid inte möjligt att utnyttja befintliga kärnkraftstationer för att skapa alla de från utbildningssynpunkt önskvärda driftsituationerna. Träning med hjälp av simulator har därför visat sig vara ett nödvändigt komplement i utbildningen.

Jag har inte något att erinra mot det av vattenfallsverket föreslagna samarbetet i aktiebolagsform med Oskarshamnsverkets Kraftgrupp AB och Sydsvenska Kraftaktiebolaget beträffande anskaffande och drift av en simulatoranläggning för utbildning av driftpersonal vid kärnkraftstationer. Genom att anläggningen placeras i anslutning till AB Atomenergis försöksstation i Studsvik kan det tillämnade bolaget i stor utsträckning tillgodogöra sig redan etablerade resurser, vilket bör ge goda förutsättningar för att hålla utbildningskostnaderna på en rimlig nivå. Jag förordar således att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att godkänna det mellan parterna villkorligt träffade konsortialavtalet och att medge vattenfallsverket att träffa överenskommelse om de smärre ändringar i avtalet som kan visa sig nödvändiga i framtiden.

Vidare förordar jag att verket får ta medel i anspråk från investeringsanslaget till kraftstationer m. m. för att dels teckna aktier i det planerade aktiebolaget, dels ställa erforderliga lån till bolagets förfogande i enlighet med åtagandena i avtalet.

I prop. 1972: 1 (bil. 15 s. 126 och 127) förordade jag att Kungl. Maj:t skulle inhämta riksdagens bemyndigande att medge vattenfallsverket att teckna borgen för lån inom en total ram av 580 milj. kr., varav högst 60 milj. kr. för lån till distributionsbolag. I samband härmed anförde jag att denna ram inom överskådlig tid skulle behöva utökas så snart ett nytt konsortialavtal aktualiserades. Med hänsyn till det nu tillkommande borgensbehovet för AB Kärnkraftutbildning, vilket vattenfallsverket beräknat till högst 18 milj. kr., förordar jag att Kungl. Maj:t — med återkallande av sitt tidigare förslag — inhämtar riksdagens bemyndigande att fr. o. m. budgetåret 1972/73 medge vattenfallsverket att teckna borgen för lån intill sammanlagt 598 milj. kr.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) bemyndiga Kungl. Maj:t att dels godkänna avtalet om bildande av ett aktiebolag för utbildning av driftpersonal vid kärnkraftstationer, dels medge vattenfallsverket att träffa överenskommelse om smärre ändringar i avtalet,
- 2) medge att medel får tas i anspråk från investeringsanslaget *Kraftstationer m. m.* dels för teckning av aktier i det under 1

avsedda aktiebolaget, dels för lån till bolaget, allt i enlighet med åtagandena i avtalet,

- 3) bemyndiga Kungl. Maj:t att fr. o. m. budgetåret 1972/73 medge statens vattenfallsverk att teckna borgen för lån intill sammanlagt 598 000 000 kr., varav högst 60 000 000 kr. för lån till distributionsbolag.

VI. FONDEN FÖR STATENS AKTIER

[6] **Försäljning av aktier i AB Kabi.** Läkemedelsförsörjningsutredningen, som tillkallades år 1963, överlämnade i november 1969 ett betänkande (SOU 1969: 46) till chefen för socialdepartementet med förslag om hur den framtida detaljhandeln med läkemedel skulle ordnas. I betänkandet framhölls också att staten borde engagera sig i läkemedelsproduktionen. Ett motiv för ett statligt engagemang angavs vara att basläkemedel skulle kunna tillhandahållas till lägsta möjliga pris. Ett optimalt utnyttjande av forskningsinsatserna ansågs kräva ett ökat offentligt risktagande. Utredningen framhöll även motiv som en ökad insyn i prissättning och en stimulerad konkurrens.

I anslutning till utredningen träffades ett avtal mellan staten och apotekarsocieteten om avlösning av det dåvarande apotekssystemet och bildandet av ett apoteksbolag med statligt majoritetsintresse. Bolaget som fick namnet Apoteksbolaget AB, bildades den 1 januari 1971. I samband därmed förvärvades apotekarsocietetens aktier i läkemedelsföretaget Apoteksvarucentralen Vitrum Apotekare AB (Vitrum) samt den läkemedelsproduktion som bedrevs i apotekens distriktslaboratorier under varumärket ACO.

År 1969 ingick staten ett avtal med Pripp-Bryggerierna AB om förvärv av 65 % av aktierna i AB Kabi. Enligt avtalet fick staten rätt att efter den 30 september 1971 påfordra inlösen av återstående aktier. Pripps å sin sida kunde påfordra statens inlösen efter nämnda dag. Statens förvärv av aktierna i Kabi och Vitrum godkändes av 1969 års riksdag (prop. 1969: 142, SU 1969: 169, rskr 1969: 382) och förvärvet av ACO året därpå (prop. 1970: 74, SU 1970: 98, rskr 1970: 223 och 234). Statens aktier i Kabi överfördes till Statsföretag AB den 1 januari 1970.

Sedan Pripps i september 1971 påkallat att återstoden av dess aktieinnehav i Kabi avtalsenligt skulle inlösas, förvärvade staten i enlighet med avtalet de ifrågavarande aktierna för 27 638 285 kr. 57 öre (prop. 1971: 139, NU 1971: 45, rskr 1971: 326). Av köpeskillingen utgjorde 26,6 milj. kr. värdet av aktierna, 649 600 kr. utdelning t. o. m. september 1971 och återstoden ränta fr. o. m. den 1 oktober 1971 till dess betalning erlades. Aktierna förvaltas f. n. under fonden för statens aktier.

I prop. 1969: 142 och 1970: 74 förutsattes bildandet av en statlig läkemedelskoncern i vilken Kabi ansågs kunna bli en lämplig kärna. Efter en övergångsperiod borde tillverkningen inom ACO och Vitrum avskiljas från Apoteksbolaget och samordnas med läkemedelskoncernen. En samordning med den läkemedelsproduktion och angränsande aktiviteter som bedrivs vid statens bakteriologiska laboratorium (SBL), statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), militärapoteket och inom förenade fabriksverken (FFV) ansågs också önskvärd.

Chefen för industridepartementet tillkallade den 19 september 1969 delegationen för samordning av den statliga läkemedelsproduktionen. Delegationen föreslog i skrivelse den 10 maj 1971 att Kabi med dotterbolag samt produktionen vid ACO och Vitrum skulle sammanföras till en koncern.

Delegationen ansåg att koncernen borde präglas av långtgående decentralisering och vara uppdelad i resultatenheter. Beträffande SBL ansåg delegationen att man borde pröva att bedriva dess produktion och angränsande aktiviteter inom ramen för ett helägt dotterbolag till SBL. Delegationen har hemställt hos SBL:s styrelse att denna fråga blir föremål för utredning.

I skrivelse den 18 januari 1972 framhöll delegationen att läkemedelsproduktionen inom FFV, militärapoteket och SVA inte bör ingå i den statliga läkemedelskoncernen, bl. a. på grund av speciella uppgifter som åvilar dessa institutioner. Möjligen kunde övervägas en sammanföring av FFV:s och militärapotekets produktion med läkemedelskoncernen i ett senare stadium och det kunde då också visa sig lämpligt att knyta SBL:s produktion närmare denna. Delegationen ansåg att de läkemedelsproducerande enheterna trots att de är organisatoriskt fristående bör ta vara på alla samarbetsmöjligheter som kan ge positiva resultat. Erfarenheterna från den på delegationens initiativ bildade gemensamma forskningsnämnden ansågs vara goda. Delegationen underströk därför angelägenheten av att nämndens arbete fortsatte även efter det att läkemedelskoncernen bildats. Den likaledes på delegationens initiativ bildade företagsledargruppen borde fortsätta sin verksamhet i lämpliga former.

Statsföretag och Apoteksbolaget har den 7 februari 1972 träffat avtal avseende Statsföretags förvärv av produktionsdelen av Vitrum samt ACO:s anläggningar i Göteborg, Årsta, Solna och Matfors. Vitrums grosshandelsrörelse stannar kvar i Apoteksbolaget. Köpeskillingarna uppgår sammanlagt till ca 45 milj. kr. Statsföretag har i enlighet med delegationens förslag beslutat sammanföra ACO, Vitrum och Kabi till en statlig läkemedelskoncern med Kabi som moderbolag. För att göra det möjligt för Kabi att erlagga köpeskillingarna i enlighet med förvärvsavtalen avser Statsföretag att tillföra bolaget medel genom ökning av dess aktiekapital och genom annan medverkan vid finansieringen.

De enheter som ingår i den nya koncernen svarade år 1971 för en total försäljning på ca 200 milj. kr. Tillsammans svarar de för ca 14 % av den svenska läkemedelsmarknaden, vilket innebär att gruppen blir en av de största i svensk läkemedelsindustri. Exportandelen för Kabis läkemedelsrörelse uppgår till ca 35 % och för Vitrum till ca 50 %.

I prop. 1971: 139 (s. 8) förutsattes att Statsföretag skulle förvärva de återstående aktierna i Kabi i samband med bildandet av läkemedelskoncernen. Statsföretag har därvid yrkat på att få erlagga betalning för aktierna med kuponger för år 1971 och följande år med en revers. Reversen skulle ha en löptid på tio år med en ränta motsvarande den som gäller för långa obligationslån. Som kompensation för statens kaptialkostnader skulle räntan på reversen beräknas fr. o. m. den 1 januari 1972. Amorteringen skulle enligt Statsföretag ske under de fem sista åren varefter lånet skulle vara slutamorterat. Som ett motiv för sitt yrkande har Statsföretag angivit att en stor del av dess resurser genom köpet av ACO och Vitrum kommer att bindas i den nya koncernen.

Departementschefen

Genom statens förvärv av KABI, Vitrum och ACO skapades möjligheter för mera aktiva insatser inom läkemedelsindustrin. En utförlig redogörelse för motiven till det statliga engagemanget i läkemedelsindustrin har lämnats i prop. 1969: 142. I prop. 1971: 139 har jag meddelat min avsikt att under våren 1972 återkomma till frågan om bildande av en statlig läkemedelskoncern.

Genom att Statsföretag har förvärvat produktionsdelen i Vitrum och tillverkningsenheter, lager m. m. i ACO har den helt övervägande delen av den läkemedelsproduktion som sker i statlig regi sammanförts till en företagsgrupp. Den statliga läkemedelskoncernen har härigenom bildats. Kabi avses bli moderbolag i koncernen. Genom denna kommer resurserna inom forskning, produktion och marknadsföring att kunna utnyttjas bättre än vad som varit möjligt om företagen varit organisatoriskt åtskilda. Jag delar delegationens uppfattning att man även efter koncernens bildande bör ta till vara alla möjligheter till samarbete mellan alla statliga läkemedelsproducerande enheter.

Statsföretag bör av staten förvärva de återstående aktierna i Kabi i enlighet med vad som förutsattes då staten inlöste dem från Pripps. Förvärvet bör ske till det pris för aktierna som staten tidigare erlagt till Pripps, nämligen 27 638 285 kr. 57 öre. Genom att Statsföretag svarar för finansieringen av köpet av Vitrum och ACO kommer en stor del av dess resurser att bindas i den nya koncernen. Det synes därför skäligt att statens försäljning av de återstående Kabiaktierna till Statsföretag sker på ett sätt som inte alltför hårt belastar Statsföretags likviditet.

Statsföretag bör därför ges möjlighet att som betalning för ifrågavarande aktier med kuponger för år 1971 och följande år lämna en revers. Det lån som Statsföretag på detta sätt erhåller bör ha en löptid på tio år med en ränta motsvarande den som gäller för långa industriobligationslån. Räntan bör beräknas fr. o. m. den 1 januari 1972 för att staten skall erhålla kompensation för de med aktieinnehavet förenade kapitalkostnaderna. Amorteringen bör ske i lika delar under de fem sista åren av lånets löptid.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att godkänna vad jag har anført om överlåtelse av statens aktier i AB Kabi till Statsföretag AB.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

ur protokollet:

Britta Gyllensten

AVSKRIVNING AV NYA KAPITALINVESTERINGAR

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj: Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 10 mars 1972.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, NILSSON, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, FELDT.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler fråga om anslag till avskrivning av nya kapitalinvesteringar på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 och anför.

Under innevarande budgetår har begärts investeringsanslag dels på tilläggsstat I till gällande riksstat, dels på tilläggsstat II, dels på tilläggsstat III. I enlighet med de principer som hittills tillämpats, bör nu, när avskrivningsbehovet för de olika investeringarna kan överblickas, förslag om erforderliga avskrivningsanslag föreläggas riksdagen. Skulle nya avskrivningsbehov uppkomma eller ändring ske i de till grund för här beräknade avskrivningar liggande förhållandena förutsätter jag, att vederbörliga tillägg och jämkningar vidtas av riksdagen.

Statens allmänna fastighetsfond. Enligt gällande regler för avskrivning av investeringar i allmänna fastighetsfonden utgör grundavskrivning för förvaltningsbyggnader 25 % av anläggningskostnaden och för byggnader för kriminalvården, sjukhus, forskningsinstitut och skolor 50 %. Investeringar i mark avskrivs inte.

Med tillämpning av dessa grunder bör avskrivningsanslag på tilläggsstat uppföras i enlighet med följande sammanställning.

Anslag	Investering kr.	Avskrivning kr.
Justitiedepartementet:		
Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården	2 585 000	1 293 000
Socialdepartementet:		
Uppförande av ett personalbostadshus för karolinska sjukhuset	2 165 000	541 000
Kommunikationsdepartementet:		
Byggnadsarbeten för meteorologiska ob- servationsstationer m. m.	35 000	18 000
Finansdepartementet:		
Byggnadsarbeten för statligt förvaltning	40 000 000	10 000 000
Utbildningsdepartementet:		
Byggnadsarbeten för vissa kulturändamål	1 103 000	552 000
Byggnadsarbeten vid universiteten m. m.	35 000 000	17 500 000
Civildepartementet:		
Byggnadsarbeten för länsstyrelserna	2 400 000	600 000

Försvarets fastighetsfond. För investeringar i försvarets fastighetsfond skall enligt gällande regler avskrivningsbehovet beräknas schablonmässigt till 50 % av investering i kasernbyggnaders delfond, medan total avskrivning tillämpas för befästningars delfond. Investeringar i mark avskrivs inte.

På tilläggsstat I har under kasernbyggnaders delfond anvisats sammanlagt 40 425 000 kr. och under befästningars delfond 24,5 milj. kr. Avskrivningsanslagen bör tas upp med 20 213 000 kr. resp. 24,5 milj. kr.

Statens utlåningsfonder. På tilläggsstat II har till lånefonden för allmänna samlingslokaler tagits upp ett investeringsanslag av 8 milj. kr. Från fonden utgår lån som till ca 70 % är räntefria. Avskrivningsanslaget bör tas upp med 5,6 milj. kr.

Fonden för låneunderstöd. På tilläggsstat I har anvisats 4,1 milj. kr. till lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. Avskrivningsanslaget bör tas upp med 4,1 milj. kr.

På tilläggsstat I har anvisats 130 milj. kr. till lån till Norrbottens järnverk AB. Lånet är räntefritt tre år av en fjortonårsperiod. Jag tar upp ett avskrivningsanslag av 27,9 milj. kr.

Diverse kapitalfonder. På tilläggsstat I har anvisats 780 000 kr. till förrådsanläggningar m. m. under förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap. Beloppet avser anskaffning för beredskapsändamål och bör skrivas av helt. På riksstaten för innevarande budgetår har till förråds-

anläggningar anvisats ett investeringsanslag av 5 355 000 kr. Avskrivningsanslaget togs upp till 355 000 kr. Även återstående 5 milj. kr. avser anskaffning för beredskapsändamål och bör skrivas av. Jag tar upp ett avskrivningsanslag om totalt 5 780 000 kr. till förrådsanläggningar m. m.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Avskrivning av nya kapitalinvesteringar* i härefter angivna fonder på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa följande reservationsanslag, nämligen

Statens allmänna fastighetsfond

Justitiedepartementet:

Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården 1 293 000

Socialdepartementet:

Uppförande av ett personalbostadshus för karolinska sjukhuset 541 000

Kommunikationsdepartementet:

Byggnadsarbeten för meteorologiska observationsstationer m. m. 18 000

Finansdepartementet:

Byggnadsarbeten för statlig förvaltning 10 000 000

Utbildningsdepartementet:

Byggnadsarbeten för vissa kulturändamål 552 000

Byggnadsarbeten vid universiteten m. m. 17 500 000

Civildepartementet:

Byggnadsarbeten för länsstyrelserna 600 000

Försvarets fastighetsfond

Kasernbyggnaders delfond 20 213 000

Befästningars delfond 24 500 000

Statens utlåningsfonder

Inrikesdepartementet:

Lånefonden för allmänna samlingslokaler 5 600 000

Fonden för låneunderstöd

Socialdepartementet:

Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. 4 100 000

Industridepartementet:
Lån till Norrbottens järnverk AB 27 900 000

Diverse kapitalfonder

Handelsdepartementet:
Fonden för ekonomisk försvarsberedskap: För-
rådsanläggningar m. m. 5 780 000

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets
övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Bilaga 12

Förteckning

över av Kungl. Maj:t hos riksdagen i prop. 1972: 85 begärda anslag på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1971/72

DRIFTBUDGETEN

A. Egentliga statsutgifter

III. Utrikesdepartementet

D 1 Svenska institutet, *reservationsanslag* 300 000

IV. Försvarsdepartementet

O 7 Kostnader för svenska FN-styrkor m. m., *reservationsanslag* 12 500 000

V. Socialdepartementet

A 2 Kommittéer m. m., *reservationsanslag* 1 200 000

D 2 Bidrag till anordnande av barnstugor, *reservationsanslag* 10 000 000

E 14 Statens bakteriologiska laboratorium: Utrustning, *reservationsanslag* 250 000

K 3 Bidrag till handikappinstitutet 350 000

K 12 Bidrag till De blindas förening 130 000

11 930 000

VIII. Utbildningsdepartementet

A 2 Kommittéer m. m., *reservationsanslag* 3 000 000

C 7 Bidrag till restaurering av äldre domkyrkor, *reservationsanslag* 1 305 000

D 36 Bidrag till byggnadsarbeten för skogsbrukets yrkesutbildning, *reservationsanslag* 1 700 000

E 23 Tekniska fakulteterna m. m.: Chalmers tekniska högskola, *reservationsanslag* 1 532 000

E 65 Inredning och utrustning av lokaler vid universiteten m. m., *reservationsanslag* 9 600 000

17 137 000

IX. Jordbruksdepartementet

I 12 Bidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin, *reservationsanslag* 100 000 000

X. Handelsdepartementet

A 5 Kommittéer m. m., *reservationsanslag* 400 000

XI. Inrikesdepartementet

A 2	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	1 500 000
B 3	Allmänna beredskapsarbeten m. m., <i>reservationsanslag</i> , varav 75 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen	265 000 000
B 4	Särskilda beredskapsarbeten m. m., <i>reservationsanslag</i> , varav 25 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen	108 000 000
B 6	Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet, <i>reservationsanslag</i>	5 000 000
B 9	Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor, <i>reservationsanslag</i>	5 000 000
		384 500 000

XIII. Industridepartementet

B 7	Bidrag till Uddcomb Sweden AB, <i>reservationsanslag</i>	6 000 000
C 4	Sveriges geologiska undersökning: Prospektering, <i>reservationsanslag</i>	778 000
		6 778 000
	Summa egentliga statsutgifter	533 545 000

B. Utgifter för statens kapitalfonder**II. Avskrivning av nya kapitalinvesteringar***Justitiedepartementet:*

3	Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården (II: 3), <i>reservationsanslag</i>	1 293 000
---	---	-----------

Socialdepartementet:

8 a	Uppförande av ett personalbostadshus för karolinska sjukhuset (II: 9 a), <i>reservationsanslag</i>	541 000
-----	--	---------

Kommunikationsdepartementet:

10 a	Byggnadsarbeten för meteorologiska observationsstationer m. m. (II: 11 a), <i>reservationsanslag</i>	18 000
------	--	--------

Finansdepartementet:

11	Byggnadsarbeten för statlig förvaltning (II: 12), <i>reservationsanslag</i>	10 000 000
----	---	------------

Utbildningsdepartementet:

15	Byggnadsarbeten för vissa kulturändamål (II: 17), <i>reservationsanslag</i>	552 000
16	Byggnadsarbeten vid universiteten m. m. (II: 19), <i>reservationsanslag</i>	17 500 000

Civildepartementet:

17 a	Byggnadsarbeten för länsstyrelserna (II: 21), <i>reservationsanslag</i>	600 000
		30 504 000

C. Försvarets fastighetsfond

1	Kasernbyggnaders delfond (III: 1—5), <i>reservationsanslag</i>	20 213 000
2	Befästningars delfond (III: 6—11), <i>reservationsanslag</i>	24 500 000
		44 713 000

D. Statens utlåningsfonder

Inrikesdepartementet:

4	Lånefonden för allmänna samlingslokaler (IV: 14), <i>reservationsanslag</i>	5 600 000
---	---	-----------

E. Fonden för låneunderstöd

Socialdepartementet:

2	Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. (V: 3), <i>reservationsanslag</i>	4 100 000
---	---	-----------

Industridepartementet:

6	Lån till Norrbottens järnverk AB (V: 12), <i>reservationsanslag</i>	27 900 000
		32 000 000

IX. Diverse kapitalfonder

Handelsdepartementet:

3	Förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap: Förrådsanläggningar m. m. (IX: 6), <i>reservationsanslag</i>	5 780 000
---	---	-----------

Summa utgifter för statens kapitalfonder **118 597 000**

Summa för driftbudgeten **652 142 000**

KAPITALBUDGETEN**Kapitalinvestering***I. Statens affärsverksfonder***E. Förenade fabriksverken**

2	Finansiering av stirlingprojektet	5 250 000
---	-----------------------------------	-----------

II. Statens allmänna fastighetsfond

Socialdepartementet:

9 a	Uppförande av ett personalbostadshus för karolinska sjukhuset	2 165 000
-----	---	-----------

Utbildningsdepartementet:

19	Byggnadsarbeten vid universiteten m. m.	35 000 000
		37 165 000

VII. Fonden för förlag till statsverket

Finansdepartementet:

1	Vissa projekteringskostnader	40 000 000
---	------------------------------	------------

IX. Diverse kapitalfonder

Kommunikationsdepartementet:

3	Sjöfartsverkets fond: Sjöfartsmateriel m. m.	8 400 000
---	--	-----------

	Summa för kapitalbudgeten	90 815 000
--	---------------------------	-------------------